

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ANNE BABA TUTUMU, EMPATİ VE BENLİK SAYGISI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

HASAN KAAAN ÇOBAN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

İstanbul – 2021

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Hasan Kaan ÇOBAN

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Anne Baba Tutumu, Empati ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Psikoloji

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 29.07.2021

Sayfa Sayısı : 70

Tez : Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

Danışmanları

Dizin Terimleri : Anne Baba Tutumu, Empati, Benlik Saygısı

Türkçe Özet : Anne baba tutumları bireyin hayatında önemli bir etkiye sahiptir. Empati bireylerin ilişkilerini ve davranışlarını şekillendirici bir etkiye sahiptir. Benlik saygısı ise psikolojik sağlık açısından etkili bir faktördür. Bu çalışmada anne baba tutumları, empati ve benlik saygısı arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası

Hasan Kaan ÇOBAN

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı**

**ANNE BABA TUTUMU, EMPATİ VE BENLİK SAYGISI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hasan Kaan ÇOBAN

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN**

İstanbul – 2021

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Hasan Kaan ÇOBAN

.../.../2021

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Hasan Kaan ÇOBAN'ın Anne Baba Tutumu, Empati ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji anabilim dalı, Klinik Psikoloji bilim dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza
Başkan
Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN
(Danışman)
Üye
İmza
Doç. Dr. Nurhan FİSTİKCI
Üye
İmza
Dr. Öğr. Üyesi Fatih BAL

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

... / ... / 2021

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Anne baba tutumları, empati ve benlik saygısı bireyin hayatını şekillendiren önemli kavramlardır. Bu araştırmada anne baba tutumu, empati ve benlik saygısı arasındaki ilişkiye bakılmıştır.

Araştırmanın katılımcılarını İstanbul ilinde yaşayan 18 yaş üstü 393 (325 kadın, 68 erkek) birey oluşturmaktadır. Katılımcılara internet aracılığı ile formlar doldurtulmuştur. Araştırmada “Kişisel Bilgi Formu”, “Anne Baba Tutum Ölçeği”, “Temel Empati Ölçeği” ve “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” kullanılmıştır. Katılımcılara yöneltilen sorular doğrultusunda empati ve ebeveyn tutumları alt boyutları ile benlik saygısı puanlarının cinsiyete göre farklılaşma düzeyleri istatistiksel testlerle analiz edilmiştir. Karşılaştırma Analizlerinde, grupların karşılaştırılmasında, parametrik ölçüm yöntemi olan bağımsız (ilişkisiz) gruplar t-testi; uygulanmıştır. Araştırmada, empati, benlik saygısı ve algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Pearson Korelasyonu uygulanmıştır. İlişkili olduğu saptanan değişkenler arasında yordayıcılığını incelemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Hiyerarşik regresyon analizinde saptanan anlamlı ilişki doğrultusunda yordayıcı ilişkide aracı etkinin incelenmesi için SPSS 25.0 paket programı içerisindeki PROCESS eklentisinde 4. model uygulanmıştır. Analizlerde anlamlılık değeri 0,05 ve 0,01 düzeyinde alınmıştır.

Cinsiyete göre katılımcıların empati, benlik saygısı ve ebeveyn tutumları puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Katılımcıların yaşı ile benlik saygısı ($r(391)=-,23$; $p<0,01$) ve algılanan demokratik ebeveyn tutumu ($r(391)=-,13$; $p<0,01$) negatif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunmuştur. Bilişsel empati ile algılanan demokratik ebeveyn tutumu ($r(391)=,16$; $p<0,01$) pozitif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunmuştur. Duygusal empati ile benlik saygısı ($r(391)=,12$; $p<0,05$), algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ($r(391)=,19$; $p<0,01$) ve algılanan otoriter ebeveyn tutumu ($r(391)=,12$; $p<0,05$) pozitif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunmuştur. Empati toplam puanı ile algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ($r(391)=,18$; $p<0,01$) pozitif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Anne Baba Tutumu, Empati, Benlik Saygısı

SUMMARY

Parental attitudes, empathy and self-esteem are important concepts that shape an individual's life. In this study, the relationship between parental attitudes, empathy and self-esteem was examined. The participants of the study consist of 393 (325 female, 68 male) individuals over the age of 18 living in Istanbul. Participants were asked to fill out forms via the internet. "Personal Information Form", "Parental Attitude Scale", "Basic Empathy Scale" and "Rosenberg Self-Esteem Scale" were used in the study. In line with the questions asked to the participants, the sub-dimensions of empathy and parental attitudes and the level of differentiation of self-esteem scores according to gender were analyzed with statistical tests. Independent (unrelated) groups t-test, which is a parametric measurement method, was used to compare groups in Comparison Analyses. In the study, Pearson Correlation was applied to examine the relationship between empathy, self-esteem and perceived parental attitudes. Hierarchical regression analysis was applied to examine its predictive value among the variables found to be related. In line with the significant relationship found in the hierarchical regression analysis, the 4th model was applied in the PROCESS plugin within the SPSS 25.0 package program to examine the mediating effect in the predictive relationship. The significance values were taken at 0.05 and 0.01 levels in the analyses. According to gender, the empathy, self-esteem and parental attitudes of the participants do not differ significantly.

Age of the participants and self-esteem ($r(391)=-.23$; $p<0.01$) and perceived democratic parenting attitude ($r(391)=-.13$; $p<0.01$) were found to be negatively and significantly related. Cognitive empathy and perceived democratic parenting attitude ($r(391)=.16$; $p<0.01$) were found to be positively and significantly related. Emotional empathy and self-esteem ($r(391)=.12$; $p<0.05$), perceived protective-demanding parental attitude ($r(391)=.19$; $p<0.01$) and perceived authoritarian parental attitude ($r(391)=.12$; $p<0.05$) was found to be positively and significantly related. A positive and significant correlation was found between empathy total score and perceived protective-demanding parental attitude ($r(391)=.18$; $p<0.01$).

Keywords: Parental Attitude, Empathy, Self-Esteem

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
ÖNSÖZ.....	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Problemi.....	3
1.2. Araştırmanın Hipotezleri	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Araştırmanın Sayıltıları	4
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Anne Baba Tutumu.....	6
2.1.1. Otoriter Anne Baba Tutumu	6
2.1.2. Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu.....	7
2.1.3. Demokratik Anne Baba Tutumu	7
2.1.4. Anne Baba Tutumlarına İlişkin Görüşler ve Yaklaşımlar	8
2.1.5. Anne Baba Tutumları İle İlgili Yapılan Araştırmalar	11
2.2. Empati.....	13
2.2.1. Empati Kavramının Tanımları.....	13
2.2.2. Empati Gelişimi.....	14
2.2.3. Empati İle İlgili Yapılan Araştırmalar	15
2.3. Benlik Saygısı.....	16
2.3.1. Benlik Saygısı Tanımı	17
2.3.2. Benlik Saygısı İle İlgili Yapılan Araştırmalar	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli.....	23
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	23
3.3. Veri Toplama Araçları.....	23
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	23
3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği(ABTÖ)	23
3.3.3. Temel Empati Ölçeği.....	24
3.3.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	25
3.4. Veri Analizi	25

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

4.1. BULGULAR.....	27
--------------------	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.1. TARTIŞMA.....	38
--------------------	----

SONUÇLAR VE ÖNERİLER	42
-----------------------------------	-----------

KAYNAKÇA	44
-----------------------	-----------

EKLER.....	48
-------------------	-----------

ÖZGEÇMİŞ.....	55
----------------------	-----------

KISALTMALAR

ABTÖ	:	Anne Baba Tutum Ölçeği
N	:	Örneklem Sayısı
P	:	Anlamlılık Değeri
SS	:	Standart Sapma
\bar{X}	:	Ortalama

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyete göre frekans dağılımı	27
Tablo 2. Katılımcıların cinsiyete göre yaş ortalamalarının betimsel bulguları	27
Tablo 3. Araştırmada kullanılan ölçeklerin toplam ve alt boyutlarının puan ortalamalarının betimsel bulguları	28
Tablo 4. Cinsiyete göre katılımcıların empati, benlik saygısı ve ebeveyn tutumları puanlarının t-test sonuçları	29
Tablo 5. Katılımcıların yaşı ile benlik saygısı, empati ve algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi	30
Tablo 6. Empati, benlik saygısı ve ebeveyn tutumları puanlarını Pearson korelasyonu bulguları	31
Tablo 7. Hiyerarşik modellemeye ilişkin karşılaştırma değerleri: Bilişsel empati	31
Tablo 8. Bilişsel empati boyutunun yordayıcılarını incelemeye yönelik yapılan hiyerarşik regresyon analizi bulguları	32
Tablo 9. Hiyerarşik modellemeye ilişkin karşılaştırma değerleri: Duygusal empati	33
Tablo 10. Duygusal empati boyutunun yordayıcılarını incelemeye yönelik yapılan hiyerarşik regresyon analizi bulguları	34

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Baumrind'in Anne- Baba Tutumuna İlişkin Sınıflaması.....	10
Şekil 2. Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli.....	11
Şekil 3. Benlik Saygısının Oluşumu	17
Şekil 4. Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	19
Şekil 5. Aracı Rol Analizi Modeli.....	36
Şekil 6. Benlik saygısının duygusal empatiyle ilişkisinde algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun aracı rolüne ilişkin oluşturulan model.....	37

ÖNSÖZ

Eğitim hayatım boyunca benden desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme sonsuz teŖekkürler ederim.

GİRİŞ

Bireyin kişilik gelişimi yüksek oranda çocukluk zamanlarında gelişir. Bu yüzden ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları çocuğun gelişimi açısından son derece önem içermektedir (Maccoby ve Martin, 1983; Yavuzer, 2004). Tutum, kişinin davranış sergilerken ve öncesinde, meydana getirdiği duruş ve bir olay karşısında kişi veya nesne ile kurduğu ilişkideki davranıştır. Ebeveynlerin çocukları için değer, inanç ve davranışlarını içeren bir olgu olarak ifade edilmektedir anne baba tutumları (Sears, Maccoby ve Levin, 1957; aktaran: Sever, 1985). Bireyler için anne baba tutumları psikolojik ve fiziksel sağlık gelişimi açısından önemli bir yerdedir. Baumrind'in (1980;1991) anne baba stilleri kavramını ortaya atmasıyla birlikte özellikle son 40 yılda bu alandaki araştırmalar artmış bulunmaktadır. Gözlem yoluyla çocuklar öğrenmeyi gerçekleştirir. Bu yüzden ebeveynlerin sergiledikleri tutumlar çocukları üstünde ahlaki ve sosyal gelişimleri bakımından iyi ya da kötü birçok sonuç ortaya çıkarır. Aile sistemi modeline göre çocuğun davranışlarındaki şekillenmeyle anne baba tutumları ve anne baba arasındaki uyum süreci arasında bir ilişki bulunmaktadır.

Empati, bireyin kendisini karşısındaki birey yerine koyarak onun duygu, düşünce ve davranışlarını anlama ve bunu anlatma durumu olarak tanımlanır (Dökmen 1994). Psikoloji biliminde empati çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü empati kavramı kişiler arası ilişkilerde önemli bir rol üstlenmektedir. İnsanlara baktığımız zaman farklı empati düzeylerine sahip olduklarını görürüz. Empati düzeyini birçok faktör etkilemektedir. Cinsiyet, kişilik özellikleri, çevresel faktörler, anne baba tutumu gibi birçok şeyin empati düzeyini etkilediği düşünülmektedir. Birey dünyaya geldiği andan itibaren hayatı aile içerisinde öğrenmeye başlar. Bu yüzden anne baba tutumları ile birey çevresine ve kendisine dair pek çok şey öğrenir. Bu bilgiler ışığında anne baba tutumlarının empati kurma becerisini etkilediği düşünülmektedir. Bireyin algıladığı farklı ebeveyn tutumlarına göre empati becerilerinin farklı olması beklenilmektedir.

Benlik kavramı insan hayatında çok etmenden oluşan bir kavramdır. İnsan hayatı boyunca psikolojik, zihinsel ve fizyolojik olarak kendisiyle ilgili geliştirdiği düşünceler bütünü benlik olarak ifade edilir. Kişinin olmak istediği benlik ile sahip olduğu tüm iyi ve kötü yönlerin arasındaki farkı ise benlik saygısı olarak ifade etmek mümkündür. Düşük benlik saygısı bireylerin psikolojik iyi oluşları bakımından

olumsuz bir etkidir. Benlik saygısı düşük olan bireylerin kendisini olduğu gibi kabul etme durumunda sıkıntı olduğunu g6rebiliriz. Bunun tam tersi durumunda y6ksek benlik saygısına sahip olan bireylerin ise kendisine ve çevreye karşı saygılı olduğunu g6rebiliriz. Baybek ve Yavuz (2005), yaptıkları çalışmada anne baba tutumlarını demokratik olarak algılayan bireylerin benlik saygı d6zeylerinin y6ksek olduğunu ifade etmişlerdir. Başka bir çalışmada ise redi (2005), otoriter ve izin verici anne baba tutumunu algılayan bireylerin demokratik anne baba tutumunu algılayan bireylere g6re düşük d6zeyde benlik saygısına sahip olduğunu tespit etmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1. Araştırmanın Problemi

Yapılan bu araştırmanın problemi anne baba tutumu, empati ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.2. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Anne baba tutumu ile empati arasında ilişki vardır.

H1a: Algılanan demokratik anne baba tutumu ile empati arasında ilişki vardır.

H1b: Algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu ile empati arasında ilişki vardır.

H1c: Algılanan otoriter anne baba tutumu ile empati arasında ilişki vardır.

H2: Anne baba tutumu ile benlik saygısı arasında ilişki vardır.

H2a: Algılanan demokratik anne baba tutumu ile benlik saygısı arasında ilişki vardır.

H2b: Algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu ile benlik saygısı arasında ilişki vardır.

H2c: Algılanan otoriter anne baba tutumu ile benlik saygısı arasında ilişki vardır.

H3: Empati ile benlik saygısı arasında ilişki vardır.

H4: Anne baba tutumları bireyin cinsiyetine göre farklılık gösterir.

H5: Empati cinsiyete göre farklılık gösterir.

H6: Benlik saygısı cinsiyete göre farklılık gösterir.

H7: Anne baba tutumları ile yaş arasında ilişki vardır.

H8: Empati ile yaş arasında ilişki vardır.

H9: Benlik saygısı ile yaş arasında ilişki vardır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu tezin amacı algılanan anne baba tutumu, empati ve benlik saygısı arasındaki ilişkiye bakmaktır. Bu araştırmayla anne baba tutumlarının empati ve benlik saygısı ile ne düzey bir ilişkisi olduğu araştırılacaktır. Böylelikle bireylerin empati ve benlik saygısına dair problemlerine açıklık getirilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca empati ile benlik saygısı arasında bir ilişki düzeyi olup olmadığına da bakılarak bu kavramların birbirlerini ne kadar etkilediğini de araştırma sonunda görmek amaçlanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Anne baba tutumu bireyin sosyal ve duygusal gelişimini etkileyen bir faktördür. Birey ilk eğitimini anne ve babasından alır. Anne ve babamızın tutumları hakkında algılarımız kişiliğimizin oluşmasında da etkilidir. Bu yüzden anne baba tutumu bireyin gelişimi için son derece önemlidir. Benlik kavramı ise kişinin kendini nasıl gördüğüdür. Bu kavram bireyin özgüveniyle, içe dönüklük ve dışa dönüklük gibi durumlarda etkilidir. Empatinin varlığı olumlu yokluğu ise olumsuz etkilere yol açabilir. Empati varlığı sosyal davranışa yol açabilirken yokluğu ise antisosyal davranışlara yol açabilmektedir. Bu alanlarda yapılan farklı çalışmalar bulunmakla beraber az olduğu görülmüştür. Bu araştırma ile literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmanın anne baba tutumu, empati ve benlik saygısıyla ilgili durumlara katkı sağlaması beklenmektedir. Empati ve benlik saygısının anne baba tutumuyla ne kadar ilişkili olduğu ve empati ile benlik saygısının ne kadar ilişkili olduğu araştırma sonunda gözlenebilecek olup bireylerin bu kavramlarla ilgili sorunlarını çözmek adına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

1. Katılımcıların kendilerine yöneltilen ölçek sorularına samimi bir şekilde cevap verdiği varsayılmaktadır.
2. Katılımcı denekler evren olarak kabul edilmektedir.
3. Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu, temel empati ölçeği, anne baba tutum ölçeği, Rosenberg benlik saygısı ölçeği ile alakalı değişkenleri geçerli ve güvenilir olarak ölçülmektedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 18 yaş üstü olan 393 kişi ile sınırlıdır.
2. Araştırma kişisel bilgi formu, temel empati ölçeği, anne baba tutum ölçeği, Rosenberg benlik saygısı ölçeği ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Anne Baba Tutumu

2.1.1. Otoriter Anne Baba Tutumu

Otoriter anne baba tutumunu sergileyen ebeveynler çocuklarına karşı davranışlarında baskıcı ve kontrolcü bir tutum sergilerler (Kaya, 1997). Bu baskıcı tutum çocuk üzerinde korku oluşturur. Aynı zamanda bu ebeveynlerin çocuklarıyla iletişimlerine bakıldığında sağlıklı bir iletişimlerinin olmadığı görülmektedir. Çocuklarından beklentileri ise taleplerine karşı gelmeden kabul etmeleridir (Bibi vd., 2013). Bu durumlardan ötürü çocuklarda öfke oluşup özellikle erkek çocuklarında saldırganlık seviyelerinin arttığını ve benlik saygısı seviyelerinin düştüğü fark edilmektedir (Maccoby ve Martin, 1983). Bu tutum içerisinde çocuklar tek başlarına karar alamazlar. Otoriter anne baba katı kurallar ve sert davranışlar sergiledikleri için çocuklarda özgüvenin düşmesine yol açmaktadır (Kuzgun ve Eldeleklioğlu, 1999). Kural koyucu bir tutum sergilerler çocuklarına karşı. Çocuklarında bu kurallara uymasını beklerler. Çocuklar kurallara uymazsa ceza uygulayabilirler. Sevgilerini kurallara uyulduğu zaman göstermeyi tercih ederler.

Otoriter anne babanın çocukları düşük özgüven, kaygılı ve sessiz olabilmektedir. Dışardan bakıldığında kendi halinde görülen bu çocuklar aslında kendi içlerinde problemleri olan çocuklardır. Bu tutum karşısında çocuklar boyun eğici bir davranış sergilerken baskı olmayan ortamlarda saldırganlaşma durumları olmaktadır (Sarı ve Özkan, 2016).

Bu tutum altında çocuklar kendi kararlarını almazlar. Bu yüzden akran ve sosyal ilişkilerinde sıkıntılarla karşı karşıya kalırlar. Otoriter anne baba çocuklarını insan içinde küçük düşürme ve rencide edici bir takım davranışlar sergileyebilmektedir. Çocuklar bu tutum karşısında ezilen ve silik bir profile bürünürler. Çocuklar baskıdan kurtulmaya çalıştıkları zaman yeni cezaların geleceğini bilir. Bu baskıdan kurtulmayı ya deneyemezler ya da bir hamlede baskıdan kurtulup uzaklaşırlar (Yavuzer, 2004).

2.1.2. Koruyucu-İstekçi Anne Baba Tutumu

Koruyucu istekçi anne baba tutumu sergileyen ebeveynler çocuklarına karşı korumacı bir yaklaşım sergilerler. Çocukla aşırı ilgilenmeleri gerektiğini ve onunla ilgili her şeyi kendilerinin yapması gerektiğini düşünürler. Çocuklar üstünde bu ebeveynler aşırı hakimiyet kurarlar. Çocuklar bu yüzden kendi hayat tecrübelerini elde edemezler ve bilgileri de ebeveynleri aracılığıyla alırlar. Korumacı tavrın etkisiyle çocuk kendi hayatında tek başına hareket edemez. Bu durum çocuğun özgüvenini olumsuz yönde etkiler. Çocuklar yönlendirildiği doğrultuda yaşarlar ve hayatı tek başına öğrenmede geç kalırlar (Navaro, 2003).

Aşırı şekilde korumacı tavır altında büyüyen çocuk bağımlı kişilik geliştirmeye başlar. Bu bağımlılıktan ötürü kendine güven konusunda eksiklik yaşar ve başkalarına güven duyarak hayatını devam ettirir (Yavuzer, 2004). Bu durum çocukların sosyal gelişimlerine zarar vermektedir. Kendilerini korumayı bilmezler ve diğer insanlara hemen uyum sağlarlar. Karşılarına çıkan problemleri çözme becerileri de olumsuz etkilenir.

Bu tutum altında yetişen çocuk koruyucu davranışları çevresinden de beklemeye başlar. Eğer çocuk sosyal çevresinden bu tutumu göremezse üzüntüye uğrarlar. Tek başlarına kalmak istemezler çünkü yalnızlık onlarda kaygı ve huzursuzluk yaratır. Kendilerini güvendikleri insanların yanında rahat hissederler.

2.1.3. Demokratik Anne Baba Tutumu

Anne baba tarafından sergilenen en uygun tutumdur çocuk için. Aile içindeki iletişimin iyi olduğu görülmektedir. Anne baba çocuğuna karşı destekleyici, saygılı, sevgi gösterici ve motivasyonunu artırıcı davranışlar sergiler. Aile içinde çocuğun söz hakkı vardır. İletişim kurulurken çocuğun fikirlerine önem verilip saygı gösterilir anne baba tarafından. Çocuk kendisi hakkında karar verirken düşüncelerini rahat bir şekilde ifade eder. Bu durum çocuğun özgüvenine olumlu katkılar sağlar. Bu tutumdaki anne baba çocuklarının kişiliğini geliştirmek için bağımsız olarak gelişmesi adına motivasyonunu artırıcı davranış sergiler (Kulaksızoğlu, 2004).

Demokratik anne baba çocuklarına koşulsuz sevgi ve ilgi gösterir. Çocuklarının duygularını görmezden gelmezler (Bayraktar, 1998). Çocuklarıyla iyi bir iletişim içine girerek onları önemseydiğini gösterir. Çocuk bu davranışlar karşısında rahat bir şekilde hayatını devam ettirir. Bu durumda çocuk psiko-sosyal gelişimi için çok uygun bir ortam bulmuş olur (Baumrind, 1966).

Demokratik anne baba çocuğuna karşı göstermiş olduğu bakım ve kontrolü dengeli bir şekilde yürütür. Müdahale ettiği durumlarda ya da koymuş olduğu kurallarda sebeplerini çocuğa açıklarlar. Sergilemiş olduğu bu tutumda çocuğunun sorumluluk duygusunu geliştirmeyi amaçlar.

2.1.4. Anne Baba Tutumlarına İlişkin Görüşler ve Yaklaşımlar

Aile toplumun temelini oluşturan bir yapıdır. Aile çocuğun fiziksel, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarına direkt etki eder. Çocuk ilk iletişimini aileyle kurar. Bu yüzden ebeveynlerin çocukla kurduğu iletişim çok önemlidir. Çocuğun gelişimi için anneyle kurduğu iletişim daha da önem arz etmektedir (Kulaksızoğlu, 1989).

Çocuğun kişilik gelişiminde ilk 5-6 yıl çok önemlidir. Bu neden bu yıllar içerisinde anne baba tutumu çok önemlidir (Kaya, 1997). Anne babanın davranışları çocuk tarafından gözlemlenir ve çocuk tarafından bu davranışlar model olarak alınır. Bu durumda çocuk büyüdükçe davranışları içinde gözlemlenir. Ebeveyn tarafından çocuğu destekler nitelikte davranış göstermek olumlu katkılar sağlarken destekleyici olmayan davranışlar ise çocuğun sıkıntılar yaşamasına neden olacaktır (Seven, 2008; Akt: Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

Psikodinamik kurama göre baktığımız zaman yine çocuğun ilk 5 yılının kişilik gelişiminde çok önemli olduğunu görürüz. Psikodinamik kuram temelini Freud'un oluşturmuş olduğu psikoanalitik kuramdan almaktadır. İlk 5 yıl bu kadar önemli olduğu için çocuğun kişiliğinin oluşmasında anne baba tutumu da çok önemli olmaktadır. Çocuk yaşantısının bu ilk yıllarında anne babayla özdeşim kurarak tutumlarını benimser. Bu tutumları çocuk ilerde kendi çocuklarına da uygulayabileceği görülmektedir (Doğan, 1999; Akt: Pekiş, 2018). Freud kişiliğimizin oluşmasında pregenital dönem olarak isimlendirdiği oral, anal ve fallik dönemlerin hayat boyunca bizi etkilediğini söyler. Bebeklikten itibaren belli basamaklardan geçip bu basamakları vücudumuzun bir organıyla eşleştirdiğimizi ifade eder Freud. Bu geçtiğimiz

basamaklara ise psikoseksüel adını vermektedir. İlk aşama olan oral dönem doğumla başlayıp bir yaşına kadar olan süreci kapsar. Ağız bu dönemde önemli olan organdır. Annenin göstermiş olduğu davranışlardan kendisini görür bebek. Sonraki dönem olan anal dönem 1-3 yaş arasını kapsar. Anüs bölgesi bu dönemdeki önemli bölgedir. Bu dönemde tuvaletini yapmak çocuk için zevk veren bir durumdur. Tuvalet eğitimi bu dönemde çok önemlidir. Tuvalet eğitimi sırasında annenin göstereceği tutum da önem arz etmektedir. Bu tutum çocuğun karakterini belirlemede rol alacaktır. Diğer bir aşama olan fallik dönem ise 3 yaş gibi başlayıp 6 yaş gibi son bulur. Bu dönem için ise cinsel bölgeler önem arz etmektedir. Karşı cinse karşı bir ilgi hemcinsine de düşmanlık oluşur bu dönemde. Fakat hemcinsinin karşılık vermesinden endişe eden çocuk hemcinsiyle özdeşim kurar. Çocuk bu şekilde ebeveynleriyle özdeşim kurmaya başlar.

Davranışçı kurama göre baktığımız zaman anne baba çocuk için öğretici bir konumdadır. Çocuk için anne baba çocuğun ne öğreneceğine karar veren, davranışların devam etmesini ya da ortadan kalkmasını sağlayan ilk kişilerdir (Maccoby, 1992). Çocuk davranışları öğrenirken klasik ve edimsel koşullanma bu süreçte etkili bir rol oynar. Çocuk tarafından öğrenilen davranışlar pekiştirmeyle daha kalıcı olur. Duygularda aynı davranışlar gibi koşullanabilirler. Öğrenmedeki farklılıklar çocuklarda farklılıklar oluşturmaktadır.

Sosyal öğrenme kuramına göre baktığımız zaman çocukların hayattaki deneyimleri davranışlarını etkilemektedir. Yaş olarak küçük çocuklar bu deneyimlerini daha çok aile içinde yaşarlar. Bu yüzden ailedeki davranışlara göre kendi davranışları da şekillenmektedir.

Baumrind'in sınıflandırmasına baktığımız zaman anne baba tutumuyla ilgili 4 boyut yer almaktadır. Baumrind bu boyutları ebeveyn kontrolü, çocuk ve ebeveyn çocuk arasındaki iletişim açıklığı, olgunluk beklentisi ve bakım boyutu olarak ifade etmiştir. Ebeveyn kontrol boyutu, koyulan kurallara çocuğun ne miktarda uyması gerektiğini gösterir. Ebeveyn çocuk arasındaki iletişim açıklığı boyutu, ebeveynlerin bir karar verirken çocuğun fikirlerini ne ölçüde önemseydiğini, çocuğun düşüncelerini söylemesi için teşvik ettiğini ve olan bir sınırlamayı çocuklarına ne oranda ifade ettiklerini gösterir. Olgunluk beklentisi boyutu, anne babanın çocuklarını sosyal, zihinsel ve duygusal alanda ne düzeyde destek gösterdiklerini belirtmektedir. Bakım

boyutu, ebeveynlerin çocukla olan ilişkilerinde kurmuş oldukları iletişimin ne düzeyde yakın ve sıcak olduğunu belirtir (Yılmaz, 2000). Baumrind (1971) 4 boyuttan oluşan bu anne baba tutumlarını birleştirerek 3 farklı anne baba tutumu ortaya çıkarmıştır. Bunlar otoriter, izin verici ve demokratik anne baba tutumları olmaktadır. Ebeveynler çocuklarına karşı bu tutumlardan birini ağırlıklı olarak kullanmaktadır. Ebeveynlerin göstermiş olduğu tutumlardaki davranış biçimleri şekil 1’de gösterilmiştir. (Akt: Yılmaz,2000)

Şekil 1: Baumrind’in (1971) Anne- Baba Tutumuna İlişkin Sınıflaması (Yılmaz, 2000)

	Kontrol		Açık İletişim		Olgunluk Beklentisi		Bakım	
	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük
Otoriter	+			+	+			+
Demokratik	+		+		+		+	
İzin Verici		+	+			+	+	

Maccoboy ve Martin anne baba tutumlarıyla ilgili iki boyutlu bakış açısını öne sürmüşlerdir. Bu iki boyut duyarlılık ve talepkarlık boyutlarıdır. Baumrind’in anne baba tutumlarına dair sınıflandırmasını genişleterek dört farklı tutum ortaya koymuşlardır. Demokratik ve otoriter anne baba tutumlarına ek olarak izin verici anne baba tutumunu izin verici-hoşgörülü ve izin verici-ihmkar olarak ikiye ayırmışlardır. İki boyutlu bakış açısı modeli şekil 2’de görülmektedir.

Şekil 2: Maccoby ve Martin'in İki Boyutlu Bakış Açısı Modeli (Maccoby-Martin, 1983).

	Demokratik		Otoriter		İzin Verici-Hoşgörülü		İzin Verici-İhmalkar	
	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük
Talepkarlık	+		+			+		+
Duyarlılık	+			+	+			+

Maccoby ve Martin'in iki boyutlu bakış açısı modeline baktığımız zaman demokratik anne baba tutumunda talepkarlık ve duyarlılık düzeyi yüksek. Otoriter anne baba tutumunda talepkarlık yüksek duyarlılık düşük. İzin verici-hoşgörülü anne baba tutumunda talepkarlık düşük duyarlılık yüksek. İzin verici-ihmkar anne baba tutumunda ise talepkarlık ve duyarlılık düzeyinin düşük olduğunu görürüz. İzin verici-hoşgörülü anne babalar çocuklarına karşı sevgi, hoşgörü, sıcak ve kabul edici bir tutum benimserler. İzin verici-ihmkar anne babalar ise çocuklarına karşı ilgi ve sevgi pek göstermezler. Çocuklarının sorunlarıyla pek ilgilenmezler (Maccoby ve Martin, 1983).

2.1.5. Anne Baba Tutumlarıyla İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Kaya, Bozaslan ve Genç (2012) üniversite öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada anne baba tutumunun problem çözme becerisi, sosyal kaygı düzeyi ve akademik başarı üzerindeki etkisini araştırmışlar. Araştırma sonucuna bakıldığında zaman demokratik anne baba tutumu sergileyen ebeveynlerin yüksek eğitim düzeyine sahip oldukları ve bu ebeveynlerin çocuklarının sosyal kaygı düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Sosyal kaygı düzeyi yüksek çıkan bireylerin ise anne babalarının otoriter anne baba tutumunu benimsedikleri görülmüştür. Koruyucu tutum sergileyen ebeveynlerin çocukları ise problem çözme beceri seviyelerinin düşük olduğu görülmüştür.

Aktaş (2011) yaptığı bir araştırmada benlik saygısının demokratik anne baba tutum puanıyla doğru orantıda olduğu sonucuna varmıştır. Koruyucu ve otoriter anne baba tutum puanının ise benlik saygısıyla ters orantılı olduğu görülmüştür. Örgün (2000) araştırmasında demokratik anne baba tutumuyla büyüdüğünü düşünen bireylerin, otoriter ve koruyucu tutumla büyüdüğünü düşünen bireylerden anlamlı düzeyde benlik algısının daha iyi olduğunu tespit etmiştir. Araştırmalarda demokratik anne baba tutumuyla çocuklarını yetiştiren ebeveynlerin çocukları psikolojik uyum bakımından daha iyi oldukları görülmüştür.

Palut (2008) üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmada düşünme stilleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucuna baktığımız zaman bireylerin eleştirel, yasamacı ve yenilikçi düşünme stilleri ile otoriter ve kontrolcü anne baba tutumuyla yetişen bireyler arasında negatif ilişki saptanmıştır.

McGinn, Cukor ve Sanderson (2005) 18-65 yaş arasındaki bireylerin anne baba tutumu, düşünme tarzı ile anksiyete ve depresyon arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Araştırmanın sonucunda ebeveynlerini istismarcı ve ihmalkar olarak ifade eden bireylerin depresyon düzeyleri daha yüksek tespit edilmiştir. Ebeveynlerinin kendini ilgisiz ve aşırı koruyucu olarak yetiştirdiğini ifade eden bireylerde ise kaygı düzeylerinin ve depresif halin daha çok olduğu görülmüştür.

Gönen (2014) araştırmasında algılanan anne baba tutumlarının bilişsel çarpıtma ve kişilik yapısıyla ilgili ilişkisini incelemiştir. 405 üniversite öğrencisiyle yaptığı bu çalışmada anne baba tutumu ile kişilik yapıları arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir. Bilişsel çarpıtmaların ise anne baba tutumuyla anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Kuzgun (1972) yaptığı bir çalışmada üniversite öğrencilerinde anne baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre otoriter anne baba tutumu birey için kendini gerçekleştirme seviyesini negatif yönde etkilediğini, demokratik anne baba tutumunun ise bireyin kendini gerçekleştirme için çok uygun olduğunu tespit etmiştir.

2.2. Empati

Empati kelimesinin ortaya çıkışına baktığımız zaman psikoloji adına Lipps tarafından 1897 yılında Estetik adlı kitabında ilk kez ortaya atılmıştır. Lipps empati kelimesini *einfühlung* olarak ifade etmiştir. Tanımını ise insanın kendini nesneye yansıtıp hissetmesi ve özümseyerek anlaması olarak yapmıştır. Sonrasında ise Lipps bu insanları anlamada da *einfühlung* olabileceğini belirtmiştir. 1909 yılında Tichener *einfühlung* kelimesini “empathy” olarak İngilizce diline çevirmiştir (akt. Yılmaz (Yüksel), 2003).

1950’li yılların sonuna doğru empati bilişsel yönde ele alınmaya başlanmıştır. 1960’lı yıllarda ise empatinin duygusal alandaki rolü önem kazanmaya başladı. 1970’li yıllara gelindiğinde ise empatinin tanımını insanın karşısındaki bireyi anlaması ve buna karşılık vermesi olarak daraldı (Dökmen, 1988).

Empati psikoterapiler de olmazsa olmaz bir kavramdır. Terapistin danışanı daha iyi anlayabilmesi için empati kurması şarttır. Günlük hayat içerisinde de bir kişiyle iyi bir iletişim kurabilmemiz adına empati yapmak iletişimi güçlendirir ve bireylerin birbirini daha iyi anlamasını sağlar. Empati yapabilmek için öncelikle iyi bir iletişim kurmamız gerekmektedir (Pişkin, 1989).

Günlük yaşam içerisinde insan ilişkilerinde bireyler saldırgan bir tutum sergileyebiliyorlar. İnsanların birbirine empati kurarak yaklaşması bu saldırgan tutumu azaltmasına aynı şekilde karşıdaki birey içinde bu durumun oluşmasını sağlamaktadır. Empati kurabilen bireyler insan ilişkilerinde daha başarılı olurlar. İnsanlarla daha uyumlu olup daha az sıkıntı yaşarlar. Karşısındaki bireyi anlamak onun duygularını hissetme daha az agresif davranış göstermede etkilidir (Baker, 2000).

2.2.1. Empati Kavramının Tanımları

Empatinin tanımlaması birçok farklı şekilde yapılmıştır. Empati denildiğinde ilk öne çıkan isim Carl Rogers empatiyi insanın karşısındaki kişiyi anlaması, onun duygularını hissetmesi ve bunu ona iletmesi olarak ifade etmiştir. Yani Rogers’a göre empati yapan kişi kendini karşısındakinin yerine koymalı onun duyularını düşüncelerini anlayıp bunu ona iletmelidir.

Günümüzde en sık kullanılan empati tanımında ise bireyin başka bir bireyin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını anlayarak kendisini o bireyin yerine koyabilmesi olarak ifade edilmektedir. Dökmen (2016) empati için üç gerekli unsur olduğunu belirtmiştir. İlk olarak empati kurarken kişi kendini karşısındaki bireyin yerine koyup onun bakış açısıyla yaklaşım sergilemelidir. İkinci unsur iyi bir empati için karşımızdaki bireyi doğru anlamamız gerektiğidir. Üçüncü unsur ise empati yapan kişi anladıklarını karşı tarafa ifade etmelidir.

Empati, Goldstein ve Michaels'e göre dört bileşenden oluşmaktadır. Bunlar algısal, bilişsel, duygusal ve bildirişim bileşenleridir. Algısal bileşen, ilk basamak olarak yer almaktadır. Kişi bu adımda karşısındaki kişinin davranışlarına konsantre olur. Bilişsel bileşen karşısındaki kişinin duygularının bilişsel olarak farkına varılmasıdır. Duygusal bileşende kişi karşının duygusunu hisseder. Bildirişim bileşende ise tüm bileşenlerdeki durumları karşıya ifade etmektir (Goldstein ve Michaels, 1985; aktaran Katman, 2010).

2.2.2. Empati Gelişimi

Empati gelişimi bebeklikten itibaren gelişim gösteren bir kavramdır. 0-1 yaş arasında bebek üzülen kişilere tepki verir fakat üzüldüğünü karşı tarafa göstermez. Duygusal tepki varken bu dönemde bilinçli bir farkındalık yoktur. 1-2 yaş içerisinde bebekler karşısındaki kişinin üzüldüğünü algılayabilirken verdiği tepkiler yersiz olabilir. 2-3 yaş arasında çocuk artık birçok şeyi ayırt edebilecek durumdadır. Karşısındaki kişilerin farklı kişiler olduğunun farkına varır. Bu dönemde de empati ortaya çıkmaya başlar. Olayların yorumlamasını yapmaya başlar. 3-5 yaşına geldiğinde çocuk etrafına destek olabilecek seviyeye gelir. İnsanların farklı görüşleri olduğunun farkına varır ve olaylar karşısında aynı olmayacak tepkiler verebileceğini görür. 6-9 yaş aralığında çocuğun empati seviyesi yükselmeye başlar. Çocuklar başka kişileri daha iyi anlamaya başlar ve olaylara daha makbul tepkiler gösterir. Bu dönemde soyut düşünme becerisinin gelişmesi de olayları anlamasında etkilidir. 10-12 yaş döneminde ise soyut düşünme becerisinin gelişmiş olmasıyla beraber artık etrafındaki olayların rahat bir şekilde farkına varabilecek düzeye gelmektedir. İnsanların olaylar karşısında hangi duyguyu yaşadığının farkına varabilir.

2.2.3. Empati İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Roberts ve Strayer (1996), bir çalışmalarında yüksek ve düşük empati seviyelerine sahip olan ergenleri karşılaştırmışlardır. Çalışmalarında yüksek empati seviyesine sahip olan ergenlerin arkadaş ortamında daha çok rol sahibi olduklarını, iş birliğine daha yatkın olduklarını görmüşlerdir.

Yüksek (2009), yaptığı bir çalışmada öğrencilerin empati, aile işlevleri ve benlik kavramları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışma sonunda öğrencilerin empati, aile işlevleri ve benlik kavramı arasında olumlu yönde ilişki tespit etmiştir. Bu çalışmada Çocuklar İçin Empati Ölçeğini, Aile Değerlendirme Ölçeğini ve Piers-Harris Çocuklar İçin Benlik Kavramı Ölçeğini kullanmıştır. Ayrıca bu çalışmada cinsiyet faktörünün empati düzeyi ile anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini görmüştür.

Dinçyürek (2004), bir çalışmasında üniversite öğrencilerinin empati düzeyini ölçüyor. Araştırma sonunda cinsiyet faktörünün empati ile arasında anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır. Fakat kadınların empati becerileri bakımından erkeklerden daha iyi bir ortalamaya sahip olduğunu görmüştür.

Önder ve Gülay (2007), bir çalışmasında annelerin kabul-red seviyeleri ile çocuklarının empati becerisi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmaya 387 kişiden oluşan 4. 5. ve 6. sınıfa giden öğrenciler katılmıştır. Birçok araştırma ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin çocuğun sosyal ve duygusal yaşantısında kalıcı bir etki bıraktığını göstermektedir. Fakat bu araştırmada bu sonucu desteklememektedir.

Arslan (2016), sosyoloji öğrencileriyle yaptığı bir çalışmasında ‘Kim daha iyi empati kuruyor?’ sorusuna cevap aradı. Bu çalışmada sosyoloji öğrencilerine bir derslik için kendilerini görme engelli birinin yerine koymalarını ve onlar gibi davranmalarını istedi. Çalışmanın sonunda kadınların erkeklerden daha iyi empati seviyesine sahip olduğunu görmüştür. Ayrıca ekonomik seviyesi iyi olan kişilerin ekonomik seviyesi düşük olan kişilerden daha iyi bir empati düzeyine sahip olduğunu görmüştür.

2.3. Benlik Saygısı

Benlik saygısına bakmadan önce benlik kavramının ne olduğuna bakalım. William James (1980) benlik kavramından ilk bahseden kişidir. William James benlik kavramını kişinin kendisini tanımladığı her şey olarak ifade etmiştir. Türk Dil Kurumu'na göre benlik tanımına baktığımız zaman “kişinin kendisi yapan şey” olarak tanımlanmaktadır.

Freud ise benlik kavramına yapısal model içinde yer vermiştir. Yapısal modele göre kişilik id (alt-benlik), ego (benlik) ve süpereo (üst-benlik) kavramlarından oluşmaktadır. İd, iç güdüsel olarak çalışıp haz ilkesi doğrultusunda hareket etmektedir. Süpereo, ahlaki ilke doğrultusunda hareket eder. Ego ise gerçeklik doğrultusunda hareket etmektedir.

Kuzgun (1972) benliğin bireyin kendini fark ettiği zamandan sonra çevreyle kurduğu etkileşim sonucu oluşmaya başladığını ifade eder. Jung (1997) sağlıklı benlik gelişimi için kişinin kendini gerçekleştirme sırasında kendisiyle çatışma yaşamamasının gerekli olduğunu ifade etmektedir.

Lawrence (2000) benlik kavramını tanımlarken benlik imajı, ideal benlik ve benlik saygısından oluştuğunu ifade etmektedir. Benlik imajını ifade ederken bireye sorulan “kimsin” sorusunun cevabı benlik imajını belirttiğini söyler Lawrence. İdeal benlik ise bireyin olmak istediği kişidir. Benlik saygısı da ideal benlik ile benlik imajı arasındaki farktır. İdeal benlik ile benlik imajı arasındaki etkileşimin benlik saygısı üzerindeki etkisi şekil 3’de gösterilmiştir.

Şekil 3: Kaynak: Lawrence, D. (2000:2)

Benlik ile kişilik kavramlarının farkına bakmak gerekirse benlik kişinin kendini algılayış biçimi olarak karşımıza çıkarken, kişilik ise bireyi başkalarından ayıran tüm özelliklerdir.

2.3.1. Benlik Saygısı Tanımı

James benlik saygısının bireyin olduğu ve olmak istediği kişi arasındaki uyum olduğunu ifade etmiştir. Cevher ve Buluş (2007) bireyin kendisine dair bütün değerlendirmelerinin yani benlik saygısının kişinin iş hayatından sosyal hayatına kadar her şeyi etkileyen önemli bir faktör olduğunu belirtmişlerdir.

Benlik saygısı kişinin kendini değerlendirmesiyle alakalı bir durumdur. Kişi bu değerlendirme sonucunda benlik saygısını oluşturur. Yani bireyin kendisiyle ilgili tüm düşünceleri ve değerlendirmesi sonucunda elde ettiği benlik kavramının onayı sonrasında ortaya çıkan beğenin benimsenmesi şeklinde ifade edilebilir.

Psikanalitik kurama baktığımız zaman benlik saygısının süperegoyla yakından ilişki içinde olduğunu görürüz. Süperego benlik saygısını yükseltirken düşük bir seviyeye de indirebilir. Süperego bireyin kendisini suçlu hissettirmesi durumunda benlik saygısı düşer. Tam tersi olarak birey kendisiyle ilgili memnuniyete ulaşırsa benlik saygısı daha yüksek olur. Duygusal boyut içerisinde yer alan benlik saygısı bireyin düşüncelerinin yanı sıra duygularından da etkilenmektedir. Kişinin kendini beğenmesi, onaylaması ve değerli hissetmesi benlik saygısını oluşturur (Adams, 1995: 275).

Benlik saygısı çocukluktan itibaren oluşmaya başlayan bir kavramdır. Kişinin yaşadığı her şey benlik saygısını etkilemektedir. Adler'e göre bireyin doğumu ve aile içindeki etkileşimi de benlik saygısını etkilemektedir. Sullivan bireyin aile içinden başlayarak sonraki iletişimlerinde de küçük düşmekten kaçmaya çalışmasının benlik saygısının oluşmasını başlattığını söyler. Rosenberg (1965), benlik saygısının değerler sisteminden oluştuğunu ifade eder. Bu yüzden çevre, aile ve sosyal kimlik benlik saygısı için önem arz etmektedir. Bireyin benlik değer sisteminde bir hiyerarşi vardır. Bireyin iyi olduğu özellikler bu hiyerarşide merkezde yer alırken diğer kısımda benliğin daha az önemli bölümü yer alır. Birey benlik saygısını yükseltmek için üstün olduğu alanlara yönelir (Çevik Demir, 2013).

Rosenberg (1965), kişinin kendine karşı olumlu ya da olumsuz düşüncelerinin benlik saygısını oluşturduğunu belirtmektedir. Ayrıca benlik saygısını yüksek ve düşük olmak üzere ikiye ayırmaktadır. Birey kendine karşı olumlu bir tavır sergilerse yüksek, olumsuz bir tavır sergilerse düşük benlik saygısına sahip olacağını belirtmektedir. Psikolojik iyi oluş için benlik saygısı önemli bir yerdedir. Yüksek benlik saygısına sahip bireyler daha iyi ilişkilere sahip, girişken, kendine saygı gösteren kişilerdir. Düşük benlik saygısına sahip bireyler ise bunların tam tersi durumda olurken kendilerini sergilemekten kaçınırlar (Güloğlu ve Kararırmak, 2010).

Coopersmith (1967) ise benlik saygısı etkileyen faktörlerin, bireyin düşünceleri ve davranışları, diğer insanların kişiye bakışı, hayatta yapılan seçimler, sevgi gösterip alma durumu, kişinin hayata karşı bakış açısı ve kişinin bir şeyleri değiştirme gücü olduğunu ifade eder (Güloğlu ve Kararırmak, 2010).

Kişilik gelişiminde benlik saygısı önemli rol üstlenmektedir. Maslow, kişilik gelişimini anlamak için oluşturmuş olduğu ihtiyaçlar hiyerarşisine bakılması

gerektiğini belirtir. İhtiyaçlar hiyerarşisi beş katmandan oluşmaktadır. En alttan en üste doğru bu hiyerarşi fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyacı, sevgi ve ait olma ihtiyacı, değer ihtiyacı ve kendini gerçekleştirme olarak yer alır. Bu hiyerarşi şekil 4’de gösterilmiştir.

Şekil 4: Maslow’un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Bu hiyerarşide alt ihtiyaçlar giderildikçe üstteki ihtiyaçların giderilmesi gerçekleşebiliyor. İlk iki ihtiyaç hayatta kalmak için gerekli ihtiyaçlardır. İlk iki basamaktan sonraki ihtiyaçlar bireyin benlik saygısına etki eden ihtiyaçlardır. Kişinin hayatta kalması adına temel ihtiyaçları karşılanmadığı zaman üst kademelerdeki ihtiyaçları da karşılanamaz ve yüksek benlik saygısıyla karşılaşılması güç bir hal alır.

Aile bireyin gelişimine katkı sağlar ve onun davranışlarını etkiler. Bu yüzden aile içindeki tutumlar birey için her konuda etki kaynağı olabilmektedir. Ebeveyn tutumları da bireyin benlik saygısı üzerinde etki sağlar. Ebeveynler çocuğa karşı saygılı bir tutum sergilerlerse ve ebeveynlerinde yüksek benlik saygısı olursa bu durum çocuğun yüksek benlik saygısına sahip olması adına olumlu etki sağlamaktadır. İlgili ebeveynler çocukları için birçok noktada katkı sağlamaktadır. Bu katkılar benlik

saygısının ve özgüvenin yüksek olması, iletişim becerilerinde daha iyi olma ve şiddet davranışlarının azalması olarak karşımıza çıkmaktadır (Sucuoğlu, 2006).

Adler güçlü benlik saygısının gelişimi için sosyal çevrenin çok önemli olduğunu vurgular. Güçlü benlik saygısı için iyi bir sosyalliğin olması gerekir (Arslan, 2008).

Yavuzer'e (2000) göre yüksek benlik saygısına sahip olan bireyler şu özellikleri taşımaktadır; ilişkilerinde daha hoşgörülü olurlar, bağımlı davranış sergilemezler, fiziki sağlıkları daha iyi olur, grup ilişkilerinde daha fazla yer alırlar, yaşamları daha anlam taşır, kaygılı ve içe kapanık duygu durumları daha azdır, meslek hayatlarında bağımlı davranışlar pek yoktur ve başarısızlığa uğramamayı isterler.

Düşük benlik saygısına sahip olan bireyler için ise Yavuzer şu özellikleri olduğunu ifade etmiştir; sorumluluk istemezler, yaptıkları işte az da olsa bir hayal kırıklığına uğramaları işte kopmaları için yeterli olur, başarısızlık ya da bir kayıp söz konusu olacaksa yalan söylemeyi tercih ederler, sosyal yaşantı içerisinde pek bulunmazlar, eleştirildiklerinde iyi ya da kötüde olsa kabul etmede zorluk yaşarlar, insanların kendisi için olumsuz fikir ve davranışlarından fazlaca etkilenirler.

Yavuzer (2000) benlik saygısına etki eden faktörleri şu şekilde sıralamıştır; sosyoekonomik ve kültürel düzey, cinsiyet, ebeveyn ilgisi, akademik başarı, babanın mesleği veya ebeveynlerin eğitim düzeyi, kardeş sayısı ve doğum sırası, okul hayatında serbest zaman faaliyetlerine katılım göstermek ve spor yapmak.

2.3.2. Benlik Saygısı İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Siviş-Çetinkaya ve Kararımak (2011) benlik saygısıyla ilgili yaptıkları çalışmalarında erken yaştan itibaren geliştirilen benlik saygısının bireyin karşılaştığı sorunlar karşısında daha iyi durduklarını görmüştür. Ayrıca düşük benlik saygısının birey üzerinde anlamada sıkıntılar oluşturduğunu ve sosyal içe kapanma özellikleri ortaya çıkardığını tespit etmişlerdir.

Koch (2002), yaptığı bir çalışmada düşük ve yüksek benlik saygısına sahip bireylerle bir araştırma gerçekleştiriyor. Düşük benlik saygısına sahip olan bireylerin belirsiz sosyal içerikli olan kelimeleri daha hızlı algılandıklarını tespit etmiştir. Düşük benlik saygısına sahip olan bireyler sosyal durumları otomatik olarak reddedilme

olarak bağlantı kuruyorlardı. Çalışma sonucunda düşük benlik saygısına sahip olan bireyler için sosyal durumlar karşısında bilişsel yanlılıktan dolayı reddedilme kaygısı ve sosyal kaygıyla karşılaşma ihtimallerinin daha yüksek olduğu bu çalışma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Turanlı (2010), benlik saygısı üzerine yaptığı çalışmasında orta yetişkinlik dönemi içerisinde yer alan farklı yaş gruplarındaki katılımcılarla araştırmasını gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda bireylerin benlik saygı düzeylerinin benzer durumlar gösterdiğini tespit etmiştir. Araştırmanın diğer bir sonucu ise benlik saygısıyla bireylerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Kuzgun (1972), üniversite öğrencilerinin ebeveyn tutumlarının bireylerin kendilerini gerçekleştirme düzeyine etkisini içeren bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonunda demokratik ebeveyn tutumunun yüksek benlik saygısını oluşturduğunu tespit etmiştir.

Taysi (2000), benlik saygısı ile aileden ve arkadaşlardan alınan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada 124 kız 77 erkek olmak üzere Ankara'da bulunan farklı üniversitelerden katılımcılar yer almaktadır. Aileden Algılanan Sosyal Destek Ölçeği puanları ile, Offer Benlik İmgesi Ölçeğinin Aile İlişkileri alt ölçeğinden alınan puanlar arasında anlamlı ilişkiler olduğu sonucuna varılmıştır.

Güven (1991), çalışmasında İzmir'de bulunan iki genel, iki meslek lisesinin ikinci sınıflarında okuyan 428 öğrenciyle çalışmıştır. Araştırmada algılanan ebeveyn ve öğretmen tutumu ile benlik kavramı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucuna göre meslek lisesi öğrencilerinin dürtülerini daha iyi kontrol edebildiği, psikolojik yönden uyumlu oldukları sonucuna varmıştır. Fakat genel lise öğrencilerinin benlik kavramlarının meslek lisesi öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir.

Sarıkaya (2015), 14-18 yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma yapmıştır. Çalışma sonunda benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık arasında pozitif yönde bir ilişki tespit etmiştir. Bireyin yaş ve ekonomik seviyesi arttıkça benlik saygısında da artış olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca yaş, cinsiyet ve ekonomik durum faktörlerine göre benlik saygısında değişiklikler olduğunu görmüştür.

Doğan ve Eryılmaz (2013), 191 üniversite öğrencisiyle yapmış oldukları çalışmada katılımcıların benlik saygıları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda benlik saygısının öznel iyi oluşu pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığını tespit etmişlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma genel tarama modellerinden olan ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. Bu araştırmada 18 yaş üstü bireylerin anne baba tutumu, empati ve benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiştir.

İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim olup olmadığı belirlemeyi amaçlayan tarama yaklaşımıdır. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği ve değişme varsa bunun nasıl olduğunu tespit etmeye çalışılır (Karasar, 2011).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni İstanbul ilinde yaşayan 18 yaş üstü bireylerdir. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul ilinde yaşayan 18 yaş üstü 393 bireyden meydana gelmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada anne baba tutumu, empati ve benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Katılımcılara yaş ve cinsiyet bilgilerinin sorulduğu “Kişisel Bilgi Formu” anne baba tutumlarını ölçmek için “Anne Baba Tutum Ölçeği”, empati düzeylerini ölçmek için “Temel Empati Ölçeği” benlik saygısı seviyelerini ölçmek için ise “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” uygulanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formunda yaş ve cinsiyet bilgileri sorulmuştur.

3.3.2. Anne Baba Tutum Ölçeği

Kuzgun (1972) tarafından anne baba tutumlarını ilk ölçek ölçek geliştirilmiştir. Fakat gereksinimler göz önünde bulundurularak Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1993;2005) geçerlik ve güvenirlik durumu için yeni bir çalışma yapmaya karar vermişlerdir. Kuzgun (1972), geliştirdiği ana-baba tutum envanterini 384 üniversite öğrencisine uygulamıştır ve demokratik, otoriter ve ilgisiz olarak tanımlanan aile tutumlarını demokratik alt ölçeğin diğerlerinden bağımsız; otoriter ve ilgisiz alt ölçeklerinin ise .63 düzeyinde

ilişkili olduğunu saptamış. Ayrıca envanterin tekrar test sınamasında güvenilirliğin (.66, .59, .64) yeterli düzeyde bulunmadığı düşüncesine varılarak aracın yeniden düzenlenmesine karar verilmiştir. Yeni ölçeğin oluşturulmasında ölçek için yeni maddeler oluşturulurken ilk ölçekten bazı maddeler olduğu gibi, bazıları düzeltilerek alınmış ayrıca, yeni tanımlanan istekçi, koruyucu ve reddedici ana baba tutumlarını tanımlayan maddeler yazılmıştır. Toplam 119 maddede demokratik, otoriter, koruyucu/istekçi, reddedici ve ilgisiz tutumları tanımlayan bir havuz elde edilmiştir (Öner, 2006). Beş alt maddeden oluşan Ana Baba Tutumları Ölçeği (ABTÖ), 1992-1993 öğretim yılında Gazi üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 100 öğrenciye uygulanmış ve araştırmanın sonucunda elde edilen verilerin faktör analizi yapılmış ve yeni ölçeğin boyutlarına ulaşılması amaçlanmıştır. Üç faktörün (1. Demokratik, 2. Koruyucu/istekçi, 3. Otoriter) yükü artı olanlar “demokratik”, eksi olanlarsa “otoriter” tutumu belirlediği şekilde kabul edilmiştir. Faktör yükü en yüksek 15 madde “demokratik”, eksi değerdeki en yüksek 10 madde de “otoriter” tutumu göstermiştir. “Koruyucu/istekçi” tutumu gösteren 2. faktörde yüksek faktör yükü olan 10 maddenin üçü “koruyucu”, yedisi “istekçi” tutumu yansıtan maddeler yer almıştır. Bu çalışma sonucunda yeni geliştirilen ABTÖ’ nün anılan faktörlerle belirlenen üç alt ölçekten oluştuğuna karar verilmiştir (Öner, 2006). Ana Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ)’nin güvenilirliğini belirlemek için önce ölçeği oluşturan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) hesaplanmıştır. Sonra ölçeğin kararlı bir ölçme yapıp yapmadığı testin tekrarı yöntemi ile belirlenmiştir. Bu değerler sırasıyla; Demokratiklik alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı;0.89 iken, kararlılık katsayısı; 0.92’dir. Koruyucu-İstekçi alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı;0.82 iken kararlılık katsayısı, 0.75’ tir. Otoriter alt ölçeği için iç tutarlılık katsayısı 0.78 iken kararlılık katsayısı; 0.79’ dur. Madde sayısı diğerlerinden daha çok ve faktör yükleri daha yüksek olan demokratik alt ölçeğinin iç tutarlılık ve kararlılık katsayıları daha yüksek bulunmuştur.

3.3.3. Temel Empati Ölçeği

Temel Empati Ölçeği, Jolliffe ve Farrington (2006) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçekte bireylerin empati becerisini ölçmek amaçlanmıştır ve bu yüzden geliştirilmiştir. Ölçekte 1: Kesinlikle katılmıyorum, 2: Katılmıyorum, 3: Ne katılıyorum ne katılmıyorum, 4: Katılıyorum, 5: Kesinlikle katılıyorum olmak üzere 5’li Likert tipi 20 madde bulunmaktadır. Temel Empati Ölçeği’nin 2 alt ölçeği bulunmaktadır. 9 madde duygusal empatiyi ve 11 madde ise bilişsel empatiyi ölçmekte kullanılmaktadır. 3, 6, 9,

10, 12, 14, 16, 19 ve 20 numaralı ifadeler bilişsel empati boyutu için kullanılırken 1, 2, 4, 5, 7, 8, 11, 13, 15, 17 ve 18 numaralı ifadeler ise duygusal empati boyutunu değerlendirmek için kullanılmaktadır. Ölçekten alınan puan arttıkça empati beceri düzeyinin de arttığını görmekteyiz. Duygusal empati alt ölçeği iç tutarlılık katsayısı .85, bilişsel empati alt ölçeği iç tutarlılık katsayısı .79 olarak belirtilmektedir (Jolliffe ve Farrington, 2006). Daha sonra Ölçek Topçu, Erdur-Baker ve Çapa-Aydın (2010) tarafından Türkiye'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin Türkçe formunda duygusal empati iç tutarlılık katsayısının .76, bilişsel empati iç tutarlılık katsayısının ise .80 olduğu belirtilmektedir (Topçu, Erdur-Baker ve Çapa-Aydın, 2010).

3.3.4. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği

Rosenberg Benlik saygısı Ölçeği, 1963 yılında Morris Rosenberg tarafından geliştirilen bir ölçektir. Bu ölçek “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” adı altında Füsun Çuhadaroğlu (1986) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeğinin toplam 12 alt ölçeği bulunmaktadır. Bunlar: “Benlik Saygısı, Kendilik Kavramı Sürekliliği, Eleştiriye Duyarlılık, Tartışmalara Katılma, Kişilerarası İlişkilerde Tehdit Hissetme, İnsanlara Güven Duyma, Depresif Duygulanım, Hayalperestlik, Ana-Baba İlgisi, Babayla ilişkisi, Psişik İzolasyon ve Psikosomatik Belirtiler” göstermedir. Bu çalışmada benlik saygısı alt ölçeği kullanılacaktır. Rosenberg benlik saygısı ölçeğinden yüksek puan düşük benlik saygısını göstermektedir. Rosenberg Benlik Saygısı alt testinden yanıtlar 0-6 puan ile değerlendirilir. Puanların yorumlanmasında; 0-1 puan alanların “yüksek”; 2-4 puan alanların “orta”, 5-6 puan alanların ise “düşük” benlik saygısına sahip oldukları kabul edilir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı .71 olarak hesaplanmıştır (Balkıs ve Duru, 2010).

3.4. Veri Analizi

Bu çalışmada, empati, benlik saygısı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişki incelenmiştir. Veri analizleri, verileri geçerli ve 18 yaş üzeri olan 393 katılımcının verileri üzerinden yapılmıştır. Katılımcılara yöneltilen sorular doğrultusunda empati ve ebeveyn tutumları alt boyutları ile benlik saygısı puanlarının cinsiyete göre farklılaşma düzeyleri istatistiksel testlerle analiz edilmiştir. Karşılaştırma Analizlerinde, grupların

karşılaştırılmasında, parametrik ölçüm yöntemi olan bağımsız (ilişkisiz) gruplar t-testi; uygulanmıştır. Araştırmada, empati, benlik saygısı ve algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Pearson Korelasyonu uygulanmıştır. İlişkili olduğu saptanan değişkenler arasında benlik saygısı, ebeveyn tutumu ve cinsiyetin yordayıcılığını incelemek amacıyla, empati alt boyutları bağımlı değişken olarak alınmak üzere hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Hiyerarşik regresyon analizinde saptanan anlamlı ilişki doğrultusunda empati ve benlik saygısı arasındaki yordayıcı ilişkide ebeveyn tutumunun aracı etkisinin incelenmesi için SPSS 25.0 paket programı içerisindeki PROCESS eklentisinde 4. model uygulanmıştır. Analizlerde anlamlılık değeri 0,05 ve 0,01 düzeyinde alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Betimsel Bulgular

Katılımcıların cinsiyet, yaş ve ölçeklerden aldıkları puanların ortalama değerlerine ilişkin betimsel bulgular aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyete göre frekans dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Kadın	325	82,7
	Erkek	68	17,3
	Toplam	393	100,0

Tablo 1'e göre kadın katılımcıların oranı %82,7 (n=325) ve erkek katılımcıların oranı %17,3'tür (n=68).

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyete göre yaş ortalamalarının betimsel bulguları

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Minimum	Maksimum
Kadın	325	30,42	9,893	18	57
Erkek	68	30,68	10,023	18	65
Toplam	393	30,47	9,904	18	65

Tablo 2'de kadın ve erkek katılımcıların yaş ortalamaları verilmiştir. Kadınların yaş ortalamaları $\bar{X}=30,42\pm 9,89$; erkeklerin $\bar{X}=30,68\pm 10,02$ olarak bulunmuştur. Kadınlarda minimum yaş 18 ve maksimum yaş 57'dir. Erkeklerde ise minimum yaş 18 ve maksimum yaş 65'tir.

Tablo 3. Araştırmada kullanılan ölçeklerin toplam ve alt boyutlarının puan ortalamalarının betimsel bulguları

Ölçekler	N	\bar{X}	ss	Çarpıklık	Basıklık	Minimum	Maksimum
Bilişsel empati	393	30,04	2,336	-,462	2,057	21	38
Duygusal empati	393	30,53	3,619	-,141	,399	21	42
Empati toplam	393	60,57	4,485	,125	,620	45	75
Benlik saygısı	393	1,30	,877	,920	-,025	0	4
Demokratik Ebeveyn Tutumu	393	67,18	14,401	-,679	-,031	23	90
Koruyucu İstekçi Ebeveyn Tutumu	393	46,90	14,184	,164	-,636	18	85
Otoriter ebeveyn tutumu	393	30,36	10,401	,300	-,487	10	59

Tablo 3'teki betimsel bulgulara göre, empati, benlik saygısı ve algılanan ebeveyn tutumu alt boyutlarının çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında değiştiği görülmüştür. Bu durum, araştırmada parametrik ölçümlerin yapılmasının uygun olduğunu göstermiştir. (Tabachnick ve Fidell, 2007).

4.2. Karşılaştırma Bulguları

Katılımcıların cinsiyete göre empati alt boyutları, benlik saygısı ve ebeveyn tutumlarının karşılaştırılması için yapılan bağımsız gruplar t-testi bulguları aşağıdaki gibidir:

Tablo 4. Cinsiyete göre katılımcıların empati, benlik saygısı ve ebeveyn tutumları puanlarının t-test sonuçları

	Cinsiyetiniz				t(391)	p
	Kadın		Erkek			
	\bar{X}	ss	\bar{X}	ss		
Bilişsel empati	30,02	2,28	30,12	2,61	-,30	,76
Duygusal empati	30,54	3,50	30,44	4,17	,21	,83
Empati toplam	60,57	4,33	60,56	5,21	,02	,99
Benlik saygısı	1,31	,89	1,26	,77	,49	,62
Demokratik Ebeveyn Tutumu	67,71	14,54	64,63	13,53	1,61	,11
Koruyucu İstekçi Ebeveyn Tutumu	46,56	14,23	48,53	13,96	-1,04	,30
Otoriter ebeveyn tutumu	30,41	10,55	30,13	9,75	,20	,84

Tablo 4'teki bulgular doğrultusunda, cinsiyete değişkenine göre katılımcıların empati, benlik saygısı ve algılanan ebeveyn tutumları alt boyut puanlarının farklılaşma düzeyleri karşılaştırılmıştır. Bulgular doğrultusunda, kadın ve erkeklerin bilişsel empati ($t(391)=-,30$; $p>0,05$), duygusal empati ($t(391)=,21$; $p>0,05$), empati toplam puanı ($t(391)=,02$; $p>0,05$), benlik saygısı ($t(391)=,49$; $p>0,05$), algılanan demokratik ebeveyn tutumu ($t(391)=1,61$; $p>0,05$), algılanan koruyucu-istekçi tutum ($t(391)=-1,04$; $p>0,05$) ve otoriter ebeveyn tutumu ($t(391)=,20$; $p>0,05$) anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

4.3. Korelasyonel Bulgular

Katılımcıların yaşı empati, benlik saygısı ve ebeveyn tutumlarının arasındaki ilişkiyi incelemek için normal dağılım gösteren verilerle Pearson Korelasyonu uygulanmıştır. İlk tabloda yaş ile empati, benlik saygısı ve algılanan ebeveyn tutum boyutları arasındaki ilişki incelenmiştir. 0,01 veya 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu saptanan değişkenlerle yordayıcı ilişkinin incelenmesi için hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Bir sonraki aşamada ise ebeveyn tutumunun empati ve benlik saygısı üzerindeki aracı etkisi incelenmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların yaşı ile benlik saygısı, empati ve algılanan ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi

<i>Değişkenler</i>		<i>Yaş</i>
Bilişsel empati	r	-,02
Duygusal empati	r	-,04
Empati toplam	r	-,05
Benlik saygısı	r	-,23**
Demokratik Ebeveyn Tutumu	r	-,13**
Koruyucu İstekçi Ebeveyn Tutumu	r	-,05
Otoriter ebeveyn tutumu	r	,05

Tablo 5'te yaş ile korelasyonu bulunan değişkenler incelendiğinde, benlik saygısı ($r(391)=-,23$; $p<0,01$) ve algılanan demokratik ebeveyn tutumu ($r(391)=-,13$; $p<0,01$) negatif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunmuştur. Bulgulara göre, yaş azaldıkça düşük benlik saygısına karşılık gelen yüksek puanlar anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Ayrıca, yaş arttıkça, katılımcıların bildirdiği algılanan demokratik ebeveyn tutumu puanları düşmektedir.

Tablo 6. Empati, benlik saygısı ve ebeveyn tutumları puanlarının Pearson korelasyonu bulguları

	\bar{X}	ss	1	2	3	4	5	6	7
1. Bilişsel empati	30,04	2,34	1						
2. Duygusal empati	30,53	3,62	,09	1					
3. Empati toplam	60,57	4,48	,59**	,85**	1				
4. Benlik saygısı	1,30	,88	-,09	,12*	,05	1			
5. Demokratik Ebeveyn Tutumu	67,18	14,40	,16**	-,04	,06	-,21**	1		
6. Koruyucu İstekçi Ebeveyn Tutumu	46,90	14,18	,04	,19**	,18**	,16**	-,43**	1	
7. Otoriter ebeveyn tutumu	30,36	10,40	-,09	,12*	,05	,26**	-,76**	,73**	1

**p<0,01 p<0,05

Tablo 6’da elde edilen verilere göre, bilişsel empati ile algılanan demokratik ebeveyn tutumu ($r(391)=,16$; $p<0,01$) pozitif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunmuştur. Duygusal empati ile benlik saygısı ($r(391)=,12$; $p<0,05$), algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ($r(391)=,19$; $p<0,01$) ve algılanan otoriter ebeveyn tutumu ($r(391)=,12$; $p<0,05$) pozitif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunmuştur. Empati toplam puanı ile algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ($r(391)=,18$; $p<0,01$) pozitif yönlü ve anlamlı ilişkili bulunmuştur.

Tablo 7. Hiyerarşik modellemeye ilişkin karşılaştırma değerleri: Bilişsel empati

Model	R	R ²	ΔR^2	SH	R Değişimi	F Değişimi	Sd1	Sd2	p	Durbin-Watson
1	,03	,00	-,005	2,44	,00	,15	2	357	,86	
2	,10	,01	,00	2,43	,01	3,67	1	356	,06	
3	,21	,04	,03	2,40	,03	4,18	3	353	,01*	1,78

Bağımlı değişken: Bilişsel empati

Tablo 7’de görüldüğü üzere, bilişsel empati puanlarının cinsiyet, yaş, benlik saygısı ve algılanan ebeveyn tutumları alt boyutları tarafından yordayıcılığına ilişkin üç model bulunmaktadır. Bulgulara göre, birinci ve ikinci model anlamlı bulunmazken, üçüncü modelin yordayıcılığı istatistiksel olarak anlamlı saptanmamıştır [$F(1,353)=4,18$; $p<0,05$]. Modelin açıklayıcılık oranı %4 olarak bulunmuştur ($R^2=,04$). Modele ilişkin çoklu regresyon bulguları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. Bilişsel empati boyutunun yordayıcılarını incelemeye yönelik yapılan hiyerarşik regresyon analizi bulguları

Bağımsız Değişkenler	B	SH	β	t	p	r	r ²	Sr ²	Tolerans	VIF
1 (Sabit)	30,02	,57		52,81	,000					
Cinsiyet	,13	,34	,02	,38	,71	,02	,02	,02	1,00	1,00
Yaş	-,00	,01	-,02	-,39	,69	-,02	-,02	-,02	1,00	1,00
2 (Sabit)	30,58	,64		48,06	,000					
Cinsiyet	,11	,33	,02	,36	,72	,02	,0	,02	1,00	1,00
Yaş	-,012	,01	-,04	-,82	,41	-,02	-,04	-,04	,95	1,05
Benlik saygısı	-,29	,15	-,10	-1,92	,06	-,09	-,10	-,10	,95	1,05
3 (Sabit)	27,46	1,63		16,82	,00					
Cinsiyet	,11	,34	,02	,32	,74	,02	,02	,02	,96	1,04
Yaş	-,00	,01	-,00	-,09	,93	-,02	-,00	-,00	,91	1,10
Benlik saygısı	-,18	,16	-,07	-1,18	,24	-,09	-,06	-,06	,87	1,15
Demokratik tutum	,03	,01	,17	1,95	,05	,16	,10	,10	,37	2,68
Koruyucu istekçi tutum	,03	,01	,17	2,09	,04*	,03	,11	,11	,42	2,38
Otoriter tutum	-,02	,03	-,07	-,63	,52	-,09	-,03	-,03	,22	4,66

Bağımlı değişken: Bilişsel empati
**p<0,01 *p<0,05

Hiyerarşik regresyon analizinin uygulanabilirliğini saptamak amacıyla regresyona uygun olup olmadığını doğrulayan varsayımlar incelenmiştir. İlk varsayım, Varyans Artış Faktörü (Varyans Inflation Factor)'dür. VIF 10'a eşit veya daha büyük ise, çoklu doğrusal ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Oluşturulan üç modelli hiyerarşik regresyon analizinde, değişkenlerin VIF değerleri 10'dan küçük olduğu görülmektedir. Bu durumda çoklu doğrusallığın olmadığı anlaşılmaktadır. Bir diğer varsayım uç değerlerin olup olmadığı ile ilgilidir. Cook mesafesi 1'den büyükse uç değer olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmada Cook uzaklığı 1'den küçük bulunmuştur. Ayrıca belirlenen anlamlılık değeri altında kalan (p<0,0001) değerler araştırma dışı bırakılmıştır. 33 verinin araştırma dışı bırakıldığı hiyerarşik regresyon modellemesinde, modelin Durbin-Watson değeri kabul edilen aralık olan 1.5 ile 2.5 arasında bulunmuştur. 1,78 olarak bulunan değer, oluşturulan modelin uygun olduğunu göstermiştir.

Tablo 8'deki ilk modelde cinsiyet ($\beta=,02$; $p>0,05$) ve yaş ($\beta=-,02$; $p>0,05$), bilişsel empati puanlarını anlamlı düzeyde yordamamaktadır. İkinci modele eklenen benlik saygısı ($\beta=-,10$; $p>0,05$), bilişsel empati puanlarını anlamlı düzeyde yordamamaktadır ($p>0,05$) Üçüncü modele dahil edilen algılanan ebeveyn tutumu alt boyutları arasındaki algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ($\beta=,17$; $p<0,05$), bilişsel empati puanlarını anlamlı

düzeyde yordamaktadır. Sonuçlara göre, algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu puanlarındaki artış, bilişsel empati alt boyut puanlarındaki artış üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahiptir.

Tablo 9. Hiyerarşik modellemeye ilişkin karşılaştırma değerleri: Duygusal empati

Model	R	R ²	ΔR^2	SH	R		F		p	Durbin-Watson
					Değişimi	Değişimi	Sd1	Sd2		
1	,04	,00	-,003	3,62	,00	,35	2	390	,71	
2	,11	,01	,01	3,60	,01	4,87	1	389	,03	
3	,22	,05	,03	3,55	,04	4,88	3	386	,00	1,84

Bağımlı değişken: Duygusal Empati

Tablo 9’da görüldüğü üzere, duygusal empati puanlarının cinsiyet, yaş, benlik saygısı ve algılanan ebeveyn tutumları alt boyutları tarafından yordayıcılığına ilişkin üç model bulunmaktadır. Bulgulara göre, cinsiyet ve yaş değişkeninin bulunduğu birinci model anlamlı bulunmazken, ikinci modele eklenen benlik saygısı ile model istatistiksel olarak anlamlı saptanmıştır [$F(3,389)=4,87$; $p<0,05$]. üçüncü modelin yordayıcılığı istatistiksel olarak anlamlı saptanmamıştır [$F(1,353)=4,18$; $p<0,05$]. Modelin açıklayıcılık oranı %4 olarak bulunmuştur ($R^2=,05$). Modele ilişkin çoklu regresyon bulguları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10. Duygusal empati boyutunun yordayıcılarını incelemeye yönelik yapılan hiyerarşik regresyon analizi bulguları

Bağımsız Değişkenler	B	SH	β	t	p	r	r ²	Sr ²	Tolerans	VIF
1 (Sabit)	31,10	,82		38,11	,000					
Cinsiyet	-,10	,48	-,01	-,21	,83	-,01	-,01	-,01	1,00	1,00
Yaş	-,01	,02	-,04	-,81	,42	-,04	-,04	-,04	1,00	1,00
2 (Sabit)	30,16	,92		32,92	,000					
Cinsiyet	-,07	,48	-,01	-,16	,88	-,01	-,01	-,01	,99	1,00
Yaş	-,00	,02	-,01	-,28	,78	-,04	-,01	-,01	,94	1,06
Benlik saygısı	,47	,21	,11	2,26	,03*	,12	,11	,11	,94	1,06
3 (Sabit)	26,55	2,33		11,37	,00					
Cinsiyet	-,14	,48	-,01	-,29	,77	-,01	-,01	-,01	,96	1,04
Yaş	,00	,02	,00	,04	,97	-,04	,00	,00	,90	1,11
Benlik saygısı	,41	,22	,10	1,88	,06	,12	,09	,09	,87	1,15
Demokratik tutum	,02	,02	,07	,82	,41	-,04	,04	,04	,38	2,65
Koruyucu istekçi tutum	,05	,02	,22	2,85	,00*	,19	,14	,14	,42	2,37
Otoriter tutum	-,01	,04	-,01	-,12	,90	,12	-,01	-,01	,22	4,62

Bağımlı değişken: Duygusal Empati

**p<0,01 *p<0,05

Hiyerarşik regresyon analizinin uygulanabilirliğini saptamak amacıyla regresyona uygun olup olmadığını doğrulayan varsayımlar incelenmiştir. İlk varsayım, Varyans Artış Faktörü (Varyans Inflation Factor)'dür. VIF 10'a eşit veya daha büyük ise, çoklu doğrusal ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Oluşturulan üç modelli hiyerarşik regresyon analizinde, değişkenlerin VIF değerleri 10'dan küçük olduğu görülmektedir. Bu durumda çoklu doğrusallığın olmadığı anlaşılmaktadır. Bir diğer varsayım uç değerlerin olup olmadığı ile ilgilidir. Cook mesafesi 1'den büyükse uç değer olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmada Cook uzaklığı 1'den küçük bulunmuştur. Ayrıca modelin Durbin-Watson değeri kabul edilen aralık olan 1.5 ile 2.5 arasında bulunmuştur. 1,84 olarak bulunan değer, oluşturulan modelin uygun olduğunu göstermiştir.

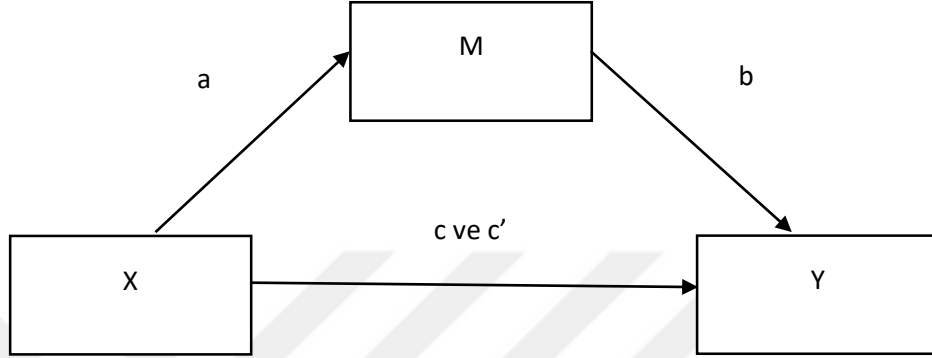
Tablo 10'daki ilk modelde cinsiyet ($\beta=-,01$; $p>0,05$) ve yaş ($\beta=-,04$; $p>0,05$), duygusal empati puanlarını anlamlı düzeyde yordamamaktadır. İkinci modele eklenen benlik saygısı ($\beta=-,10$; $p<0,05$), duygusal empati puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.

Üçüncü modele dahil edilen algılanan ebeveyn tutumu alt boyutları arasındaki algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu ($\beta=,22$; $p<0,05$), duygusal empati puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Sonuçlara göre, algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu puanlarındaki artış, duygusal empati alt boyut puanlarındaki artış üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahiptir. Ayrıca, algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun modele dahil edilmesiyle, üçüncü modelde yer alan benlik saygısının yordayıcı etkisinin ortadan kalktığı görülmüştür. Bu duruma ilişkin, algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun benlik saygısı ve duygusal empati arasındaki ilişkide aracı rolü olup olmadığı incelenmiştir. Sonuçlar, bir sonraki bölümde yer almaktadır.

4.4. Aracı Rol Analizi Bulguları

Benlik saygısının empati üzerindeki yordayıcı etkisinde ebeveyn tutumunun aracı rolünün incelenmesi amacıyla SPSS üzerinde PROCESS eklentisiyle sağlanan Bootstrap metodu kullanılmıştır. SPSS üzerinden çalıştırılan PROCESS eklentisinin aracı rol için önerdiği model ve açıklamaları Şekil 5’de verilmiştir:

Şekil 5. Aracı rol analizi modeli

X= bağımsız değişken,

Y= bağımlı değişken,

M (mediator)=aracı değişken

a= X'in M üzerine etkisi,

b= M'nin Y üzerine etkisi

c= X'in Y üzerine toplam etkisi

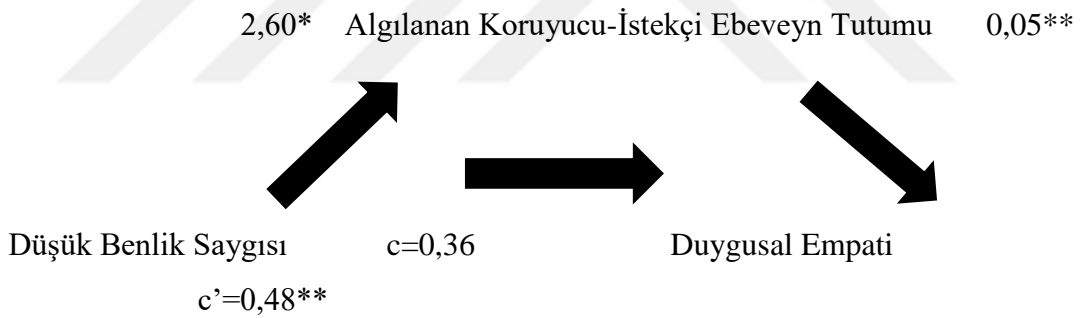
c'= X'in Y üzerine direkt (diğer değişkenlerin etkisi olmadan) etkisi.

Yukarıda belirtilen modele göre X= Empati; Y=Benlik saygısı ve M (aracı değişken)= Ebeveyn tutumu olarak belirlenmiştir. Yukarıda verilen hiyerarşik regresyon analizi bulgularının desteklediği üzere, duygusal empatinin benlik saygısı ve koruyucu istekçi ebeveyn tutumuyla yordayıcı ilişkisi olduğu bulunmuştur. Bu doğrultuda, anlamlı yordayıcı ilişki saptanan üç değişkenin aracı rol analizi yapılmıştır.

Bootstrap metoduyla yürütülen analizlerde elde edilen bulgulara göre, benlik saygısının duygusal empati boyutu üzerindeki toplam etkisi (c yolu) anlamlı bulunmuştur ($B= 0.48$, $SE=0.20$, $p<0.0h$). Ayrıca benlik saygısının duygusal empati düzeyindeki direkt etkisi (c' yolu) istatistiki olarak anlamlı bulunmamıştır ($B=0.36$,

SE=0.21; $p>0,05$).

Benlik saygısı ile koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu arasındaki ilişki incelendiğinde (a yolu), benlik saygısının ($B= 2,60$, $SE=0.81$, $p<.01$) koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunu yordayıcılığı anlamlıdır. Sonuçlara göre, düşük benlik saygısı, algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu olumlu ve anlamlı biçimde etkilemektedir. Algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun duygusal empati düzeyindeki direkt etkisi incelendiğinde (b yolu), algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun ($B= 0.05$, $SE=0.01$, $p<.01$) duygusal empatiyi anlamlı ve olumlu düzeyde etkilediği bulunmuştur. Algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun benlik saygısı ve duygusal empati arasındaki ilişkideki aracı rolü incelendiğinde, ($B=0.12$, $SE=0.05$, $95\% \text{ CI } [0.034, 0.242]$), algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun aracı rolü istatistiksel olarak anlamlıdır. Güven aralıkları 1 değerini içerdiğinden koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu aracı etkisi anlamlıdır. Son olarak tüm modelin anlamlılığı incelendiğinde ise tüm modelin anlamlı olduğu ve varyansın %1'ini açıkladığı görülmüştür ($R^2= 0.01$, $F(2, 390) =5,49$, $p<0.05$).

Şekil 6. Benlik saygısının duygusal empatiyle ilişkisinde algılanan koruyucu-istekçi ebeveyn tutumunun aracı rolüne ilişkin oluşturulan model

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Araştırmanın bu kısmında ulaşılan bulguların değerlendirilmesi ve literatür ışığında tartışılması yer almaktadır. Çalışmada anne baba tutumu, empati ve benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiştir.

Anne baba tutumu bireyin hayatını etkileyen önemli bir faktördür. Birey dünyaya gelişiyle ilk ilişkilerini aile ile kurar. Aile içindeki sergilenen tutumlar bireyin hayatının şekillenmesinde önemli bir yer edinmektedir. Bireyin empati düzeyi ise hayatı içerisinde çevreye karşı davranışlarında önemli bir etkidir. Empati kuran bir birey karşısındaki kişinin duygularını ve düşüncelerini daha iyi anlayıp bu doğrultuda davranışlar sergiler. Empati düzeyi bireyin çevreye karşı davranışlarında önemli bir etkidir. Empati düzeyi bireyin karşısındaki kişiye karşı saldırgan ya da uyumlu bir davranış sergilemesini etkiler. Benlik saygısı ise bireyin kendini değerlendirmesiyle ortaya çıkar. Bireyin psikolojik açıdan sağlıklı olabilmesi için benlik saygı düzeyi kişi için önem arz etmektedir.

Araştırma bulgularımıza baktığımızda cinsiyete göre katılımcıların empati, benlik saygısı ve ebeveyn tutumları ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Oğuz (2016), genç yetişkinlerde anne baba tutumu, anksiyete ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında cinsiyet ile anne baba tutumu ve benlik saygısı arasında ilişki bulunmamıştır. Çakır (2017), anne baba tutumunun, evlilikte uyum ve sorun çözme becerisine etkisinin incelediği çalışmasında cinsiyet ile anne baba tutumu arasında ilişki tespit edilmemiştir. Araştırma bu çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Jackson ve arkadaşları (2010) lise öğrencileriyle yaptıkları çalışmalarında benlik saygısının cinsiyet faktörüne göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Özkan (1994), Çevik Büyüksahin ve Atıcı (2009) ve Aktaş (2011)'da çalışmaları sonucunda benlik saygısının cinsiyete göre farklılık göstermediğini ortaya koymuşlardır (Akt: Ceylan, 2013, sy.125). Bu sonuçlar araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Ancak Kanay (2006), Koruklu (2010) ve Yücel (2013) çalışmalarında benlik saygısının cinsiyet faktörüne göre farklılık oluşturduğunu tespit etmişlerdir. Çalışmaları sonucunda kız

öğrencilerin erkek öğrencilere oranla daha yüksek benlik saygısına sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

Empati ile cinsiyet faktörünün ilişkisinin incelendiği çalışmalarda farklı sonuçlar elde edilmiştir. Araştırmanın bulgularını destekler nitelikte literatürdeki çalışmalara baktığımız zaman Aydın (2011) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmasında empati düzeyinin cinsiyet bakımından farklılaşmadığını görmüştür. Sayın (2010) ve Uyaroğlu (2011) araştırmalarında kız öğrencilerinin erkek öğrencilere göre daha iyi empati düzeyine sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Bu farklı sonuçların örneklem ile alakalı olabileceği düşünülebilir.

Araştırma bulgularına göre empati düzeyi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Alan yazına bakıldığı zaman bulgular tutarlılık göstermektedir.

Bulgulara göre, yaş azaldıkça düşük benlik saygısına karşılık gelen yüksek puanlar anlamlı düzeyde artış göstermektedir. Başkara (2012), üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmasında yaş ile birlikte benlik saygısının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışma sonucunda 20-25 yaş arasındaki öğrencilerin 17-19 yaş arasındaki öğrencilere göre daha yüksek benlik saygısına sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Saygılı, Kesicioğlu ve Kırıktaş (2014) eğitim düzeyinin benlik saygısı üzerindeki etkisini incelediği çalışmanın sonucunda yaş ile benlik saygısının arttığını görmüşlerdir. Bulgular bu çalışmalarla paralellik göstermektedir. Küçük (2016) çalışmasında üniversite öğrencilerine ulaşmış ve çalışma sonucunda benlik saygısı ile yaş arasında anlamlı ilişki tespit etmemiştir. Akça (2012) genç yetişkinlerle çalışmasında ve Özkan (1994) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmasında benlik saygısı ile yaş arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan yetişkin bireyler için yaş ile otoriter anne baba tutumu ve koruyucu/istekçi anne baba tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Yaş ile demokratik anne baba tutumu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani yaş arttıkça, katılımcıların bildirdiği algılanan demokratik ebeveyn tutumu puanları düşmektedir. Bu durum ebeveynlerin zamanla demokratik tutuma dair daha fazla davranışlar benimsediklerini düşündürülebilir.

Kağıtçıbaşı'nın 1975 ve 2003 yıllarında 'Çocuğun Değeri' adlı yapmış olduğu çalışmasında Türkiye'deki sosyoekonomik ve eğitim düzeylerinin artmasıyla beraber

çocuğa karşı olan bakış açısındaki değişimi ortaya koymuştur. Kağıtçıbaşı zaman geçtikçe çocuğun maddi değerinin düştüğünü ve psikolojik değerinin arttığını ifade etmiştir.

Bulgulara göre bilişsel empati ile algılanan demokratik ebeveyn tutumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Demokratik ebeveyn tutumu ile yetişen bireylerin olaylar karşısında karşısındaki bireyin düşüncelerini daha iyi anladığı söylenebilir.

Duygusal empati ile benlik saygısı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Literatürde bulguları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Körükçü, Gündoğan ve Ogelman (2015) çalışmaları sonucunda empati beceri arttıkça benlik saygısının da arttığını bulmuşlardır. Yüksel (2009) öğrencilerle yaptığı çalışmada da yüksek benlik saygısının empati düzeyini olumlu olarak etkilediğı ortaya koymuştur. Düşük benlik saygısına sahip bireyler başkalarına karşı tutumlarında saldırgan davranışlara yakinken yüksek benlik saygısına sahip olan bireylerin ise sosyal davranışlarında diğer bireylere karşı daha çok yardım davranışı göstermeye yatkınlardır (Laible, Carlo ve Roesch, 2004).

Duygusal empati ile algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Duygusal empati ile algılanan otoriter anne baba tutumu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Empati toplam puanı ile algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Bu bulguların ortaya çıkmasında kültürel bağlam rol oynayabilir. Birey hayat içerisindeki bilişsel ve duygusal gelişimini sağlarken fiziksel büyümenin dışında toplum normları da önemli rol oynamaktadır. Toplumun bireyden kültürel değerlere ve davranışlara yönelik beklentileri vardır. Kişi bu beklentiler doğrultusunda hareket ettiğı zaman bilişsel ve duygusal gelişimine de etki etmektedir.

Ataerkil Türk toplumunun yapısına baktığımız zaman kontrol tutumunun yüksek olduğunu görmekteyiz. Fakat bu kontrol tutumundan dolayı sevginin ve duyarlılığın az olduğu söylenemez. Türk toplum yapısında kontrolü ve sevgiyi bir arada görebilmekteyiz. Kültüre göre farklılık gösteren bu durum batı kültüründe ise sevgiyi

ve ilgiyi aşırı izin verici aile tanımlaması içerisinde daha çok yer vermektedir (Kağıtçıbaşı, 1981).

Empati alt boyutları puanlarının cinsiyet, yaş, benlik saygısı ve algılanan ebeveyn tutumları alt boyutları tarafından etkisine baktığımız zaman algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu bilişsel ve duygusal empatiyi olumlu etkilemektedir.

Benlik saygısı ise doğrudan empati düzeyini etkilemektedir.

Ayrıca düşük benlik saygısının empati düzeyi üzerinde olumsuz bir etkisi vardır aynı zamanda katılımcıların bildirdiği algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumunun bu olumsuz etkide koruyucu bir yeri olmaktadır. Yani koruyucu-istekçi ebeveyn tutumu düşük benlik saygısının etkisini azaltarak empati düzeyini olumlu bir şekilde etkilemektedir.

Ebeveyninden aşırı bir korumacı tutum gören bireylerde özgüven eksikliği olma durumu yüksektir. Fakat bu bulgulara baktığımız zaman koruyucu-istekçi anne baba tutumunun olumlu bir etkisini görmekteyiz. Bu olumlu etki Bandura'nın ortaya koyduğu 'Sosyal öğrenme Kuramı' ile açıklanabilir. Sosyal Öğrenme Kuramına göre insan gözlem yoluyla başkalarının davranışlarından çıkarımlarda bulunarak bir şeyler öğrenebilir. Koruyucu-istekçi tutum sergileyen ebeveynin çocuğu ise ebeveyninden bu tutumu görerek onun davranışlarını öğrenebilir. Koruyucu-istekçi tutum sergileyen anne baba çocuğuna karşı aşırı ilgi içerisinde. Çocuk bu davranışları görüp yaşayarak öğrenebilmektedir. Çocuk yaşı ilerledikçe bu tutumu sergilemeye başlayabilir ve ilerde yetişkin bir birey olduğu zamanda ise insanlarla olan ilişkilerine karşı ilgi içerisinde olabilir. Bu durumda koruyucu-istekçi anne baba tutumu düşük benlik saygısının empati düzeyindeki olumsuz etkisini nasıl azalttığını açıklayabilir.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları aşağıda sıralanmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların yaş ortalamaları $\bar{X}=30,42\pm9,89$; erkeklerin $\bar{X}=30,68\pm10,02$ olarak bulunmuştur. Kadınlarda minimum yaş 18 ve maksimum yaş 57'dir. Erkeklerde ise minimum yaş 18 ve maksimum yaş 65'tir.

Algılanan demokratik anne baba tutumu ile bilişsel empati arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur.

Algılanan otoriter anne baba tutumu ile duygusal empati arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur.

Algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu ile duygusal empati arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu ile empati toplam puanı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Algılanan demokratik anne baba tutumu ile benlik saygısı arasında ilişki bulunamamıştır.

Algılanan otoriter anne baba tutumu ile benlik saygısı arasında ilişki bulunamamıştır.

Algılanan koruyucu-istekçi anne baba tutumu ile benlik saygısı arasında ilişki bulunamamıştır.

Duygusal empati ile benlik saygısı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur.

Anne baba tutumları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

Empati düzeyi cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

Benlik saygısı cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

Algılanan demokratik ebeveyn tutumu ile yaş arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani yaş arttıkça, katılımcıların bildirdiği algılanan demokratik ebeveyn tutumu puanları düşmektedir.

Benlik saygısı puanları ile yaş arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yani yaş azaldıkça düşük benlik saygısına karşılık gelen yüksek puanlar anlamlı düzeyde artış göstermektedir.

Düşük benlik saygısının empati düzeyi üstünde olumsuz bir etkisi var. Aynı zamanda kişilerin bildirdiği koruyucu- istekçi ebeveyn tutumunun bu olumsuz etkide koruyucu bir rolü var yani düşük benlik saygısının etkisini azaltıyor ve empatiyi olumlu etkiliyor.

Araştırma için şu önerileri söylemek mümkündür:

- Bu araştırma içinde bulunduğumuz zamanın şartları ile sınırlıdır. Sonuçları genelleştirmek doğru olmamaktadır.
- Anne baba tutumlarının yetişkinlik dönemi ile çocukluk ve ergenlik dönemlerindeki etkisi aynı olmayabilir. Bu yüzden sonraki araştırmalarda yetişkin ve çocuk karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.
- Ebeveynlerin bireylerin empati ve benlik saygısına gelişimine katkı sağlamaları için bir destek sunulmalıdır.
- Anne baba tutumlarıyla ilgili yapışan çalışmalar için literatüre baktığımız zaman daha çok çocuk ve ergenleri kapsadığını görmekteyiz. Anne baba tutumlarıyla ilgili yetişkinleri içeren daha çok çalışmalar yapılabilir.
- Araştırmanın katılımcıları İstanbul ilinden seçilmiştir. Türkiye genelinde katılımcılar seçilerek örneklem sayısını arttırıp daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir.
- Bu araştırmada kadın katılımcı sayısı erkek katılımcı sayısına göre yüksek olduğu için farklı cinsiyetteki katılımcı sayılarının birbirine daha yakın olması durumunda çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akça, Z. K. (2012). Genç Yetişkinlikte Algılanan Anne–Baba Tutumlarının, Kendini Toparlama Gücü ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişki. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Aktaş, S. (2011). 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Arslan, E. (2008). Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 11 (2), 569-585.
- Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. Child Development, 37(4), 887-907.
- Baybek, H. ve Yavuz, S. (2005). Muğla üniversitesi öğrencilerinin benlik saygılarının incelenmesi. Muğla Üniversitesi SBE Dergisi
- Bayraktar, R. (1998). Demokratik tutumun önemi. Okul ve Aile Dergisi, 6(1), 255-272.
- Bibi, F., Chaudhry, A. G., Awan, E. A., ve Tariq, B. (2013). Contribution of parenting style in life domain of children. IOSR Journal Of Humanities And Social Science, 12 (2), 91-95.
- Buluş, M., Cevher, F.N. (2007). Benlik Kavramı ve Benlik Saygısı: Önemi ve Geliştirilmesi. Akademik Dizayn Dergisi, 2, 52-64.
- Ceylan, İ. (2013) Ergenlerin Benlik Saygısı ve Duygusal Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir
- Çakır, A. (2017) Anne baba tutumunun, evlilikte uyum ve sorun çözme becerisine etkisinin incelenmesi Haliç Üniversitesi, İstanbul
- Çevik Demir, Ş. (2013). Ergenlerde Benlik Saygısı ve Dini Başa Çıkma. Uludağ Üniversitesi, Bursa
- Doğan, T, Eryılmaz, D. (2013). Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33 (33)
- Dökmen, Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 21(1-2), 155-190)

- Dökmen, Ü. (1994). İletişim Çatışmaları ve Empati, İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Dökmen, Ü. (2016). Sanatta ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları ve Empati. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Gönen, G. (2014). Algılanan Anne Baba Tutumunun Üniversite Öğrencilerinin Bilişsel Çarpıtmaları ve Kişilik Yapıları ile İlişkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir
- Güloğlu, B., ve Kararımak, B. (2010). Üniversite Öğrencilerinde Yalnızlığın Yordayıcısı Olarak Benlik Saygısı ve Psikolojik Sağlık. Ege Eğitim Dergisi, 73-88
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1981). Çocuğun değeri. Türkiye’de değerler ve doğurganlık. İstanbul: Gözlem Matbaacılık.
- Kanay, A. (2006). Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Olan 9-13 Yaş Grubu İlköğretim Öğrencilerinin Uyumsal Davranışları, Benlik Kavramı ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 18, 208-225.
- Kaya, M. (1997) Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 9(9), 193-204.
- Koch, E. J.(2002). Relational schemas, self-esteem, and the processing of social stimuli. Self and Identity, 1(3), 271-279
- Koruklu, N. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ile İlişkili Bazı Değişkenlerin İncelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 1 (1): 1-20.
- Körükçü, Ö, Gündoğan, A, Ogelman, H. (2015). Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Lisans Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Empatik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 23 (4)
- Kulaksızoğlu, A. (1989). Çocuk yetiştirme tutumları ve aile. Eğitim ve Bilim, 13(74), 35- 42.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). Ergenlik psikolojisi. (6.basım). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Kuzgun, Y. (1972). Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Kuzgun, Y. ve Eldeleklioglu, J. (1999). Ana baba tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 69-77.
- Küçük, P. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Kaygı Düzeyi İle Benlik Saygısı Düzeyi İlişkisinin İncelenmesi. *Beykent Üniversitesi, İstanbul*.
- Laible, D. J., Carlo, G. ve Roesch, S. C. (2004). Pathways to self-esteem in late adolescence: The role of parent and peer attachment, empathy, and social behaviors. *Journal of Adolescence*, 27, 703-716.
- Lawrence, D. (2000). *Building Self-Esteem With Adult Learners*. London: SAGE Publications Ltd.
- Maccoby, E. E. (1992). The role of parents in the socialization of children: An historical overview. *Developmental Psychology*, 28(6), 1006-1017.
- Maccoby, E. E. ve Martin, J. A (1983). Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction. In P. H. Mussen (Series Ed.) ve E. M. Hetherington (Vol. Ed.), *Handbook of Child Psychology: Vo. 4*.
- McGinn, L. K., Cukor, D., ve Sanderson, W. C. (2005). The relationship between parenting style, cognitive style, and anxiety and depression: Does increased early adversity influence symptom severity through the mediating role of cognitive style?. *Cognitive Therapy and Research*, 29(2), 219-242.
- Navaro, L. (2003) *Çocuklarla İletişim Nasıl Kurulur Ana Baba Okulu (10. Baskı)*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Oğuz, N. (2016) *Genç Yetişkinlerde Anne Baba Tutumu, Anksiyete ve Benlik Saygısı İlişkisi*. Üsküdar Üniversitesi, İstanbul
- Örgün, S. K. (2000). Anne baba tutumları ile 8. sınıf öğrencilerinin benlik saygıları ve atılganlıkları arasındaki ilişki. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul
- Özkan, İ. (1994)., Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler. *Düşünen Adam Dergisi* 7(3):4-9
- Pekyürek, İ. (2018). Bir okul örneğinde anne baba tutumlarının ergenlerin kişilik yapısı ve cinsiyet rolü ile ilişkisinin incelenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). *Beykent Üniversitesi, İstanbul*.
- Sarı, T. Ve Özkan, İ. (2016). Ergenlerin Öznel İyi Oluşları İle Algıladıkları Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *The Journal Of Psychiatry And Neurological Sciences*, 29(2),155-162.
- Sarıkaya, A. (2015). 14 - 18 Yaş Arası Ergenlerin Benlik Saygısı Ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Arasındaki İlişki. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

- Saygılı, G., Kesecioğlu, T.İ., ve Kırıktaş, H. (2014). Eğitim Düzeyinin Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 4(2).
- Sayın, K. B. (2010). İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin empati becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişki. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul
- Siviş Çetinkaya, R. ve Kararımak, Ö. (2011). Benlik saygısının ve denetim odağının psikolojik sağlık üzerine etkisi: duyguların aracı rolü. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4 (35), 30-43.
- Sucuoğlu, H. (2006). Anne Baba İlgisi Çocuğun Başarısını Arttırıyor. Çoluk Çocuk Dergisi. 1(56),14-15.
- Taysi, E. (2000). Benlik Saygısı, Arkadaşlardan ve Aileden Sağlanan Sosyal Destek: Üniversite Öğrencileriyle Yapılan Bir Çalışma. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Turanlı, P. (2010). Orta Yetişkinlikte Evlilik Uyumu İle Benlik Saygısı Ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin Saptanması. Maltepe Üniversitesi, İstanbul
- Üredi, I. (2005). Algılanan Anne Baba Tutumlarının İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Öz Düzenleyici Öğrenme Stratejileri ve Motivasyonel İnançları Üzerindeki Etkisi. Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Yavuzer, H. (2000). Çocuk Eğitimi El Kitabı, (1. Baskı), İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2004). Çocuk Psikolojisi (26. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yılmaz Yüksel, A. (2003). Empati eğitim programının ilköğretim öğrencilerinin empatik becerilerine etkisi. (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Yılmaz, A. (2000). Eşler arasındaki uyum ve çocuğun algıladığı anne baba tutumu ile çocukların, ergenlerin ve gençlerin akademik başarıları ve benlik algıları arasındaki ilişkiler. (Yayınlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yücel, Y. (2013). Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Tutumlarının, Benlik Saygısı ve Öğrenilmiş Çaresizlik ile İlişkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Yüksel, A. (2009). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin empatik becerileriyle aile işlevleri ve benlik kavramları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, 1.

EKLER

ANNE BABA TUTUMU, EMPATİ VE BENLİK SAYGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Çalışmaya ait bilgilerin gerek araştırma gerekse sonuçların bilimsel amaçla kullanılması sırasında gizliliği korunacak ve özenle yaklaşılabacaktır. Bu çalışmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Vereceğiniz cevapların doğruluğu ve içtenliği araştırmanın sonuçları açısından önemlidir.

Hasan Kaan Çoban

İstanbul Gelişim Üniversitesi

Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyet Erkek Kadın
Yaş

Temel Empati Ölçeği

Aşağıda size uyan ve uymayan özellikler sıralanmıştır. Lütfen her maddeye ne ölçüde katılıp katılmadığınızı uygun kısma X ile işaretleyerek belirtiniz. Lütfen cevap verirken olabildiğince dürüst olunuz.

1= Kesinlikle katılmıyorum 2= Katılmıyorum 3= Ne katılıyorum ne katılmıyorum

4= Katılıyorum 5= Kesinlikle katılıyorum

1 2 3 4 5

- 1) Arkadaşımın duyguları beni pek etkilemez.
- 2) Üzgün olan bir arkadaşıyla vakit geçirdikten sonra genellikle üzgün hissedirim.
- 3) Arkadaşım başarılı olduğunda onun ne kadar mutlu olduğunu anlayabilirim.
- 4) İyi bir korku filmindeki karakterleri izleyince korkarım.
- 5) Başkalarının duygularından hemen etkilenirim.
- 6) Arkadaşlarımın korktuğunu anlamakta güçlük çekerim.
- 7) Başka insanları ağlarken gördüğümde üzülmem.
- 8) Başka insanların ne hissettikleri beni çok fazla ilgilendirmez
- 9) Birisi kendini kötü hissettiğinde onun neler hissettiğini genellikle anlayabilirim.
- 10) Arkadaşlarımın korktuğunu genellikle anlarım.
- 11) Televizyonda ya da filmlerde üzüntülü bir şeyler izlerken

çoğunlukla ben de üzülürüm.

12) İnsanların ne hissettiğini çoğunlukla onlar bana söylemeden anlayabilirim.

13) Kızgın birini görmek hislerimi etkilemez.

14) İnsanların neşeli olduğunu genellikle anlarım.

15) Bir şeylerden korkmuş arkadaşlarımla birlikteyken ben de korkarım.

16) Arkadaşımın kızgın olduğunu genellikle hemen fark ederim.

17) Arkadaşlarımla hissettiklerine çoğunlukla kendimi kaptırırım.

18) Arkadaşımın mutsuzluğu bana hiçbir şey hissettirmez.

19) Arkadaşımın hissettiklerinin genellikle farkında değilimdir.

20) Arkadaşlarımla mutlu oldukları anları anlamakta zorlanırım.

ROSENBERG BENLİK SAYGISI ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki sorulara size en uygun cevabı veriniz.

1. Kendimi en az diğer insanlar kadar değerli buluyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

2. Bazı olumlu özelliklerim olduğunu düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

3. Genelde kendimi başarısız bir kişi olarak görme eğilimindeyim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

4. Ben de diğer insanların birçoğunun yapabildiği kadar birşeyler yapabilirim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

5. Kendimde gurur duyacak fazla birşey bulamıyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

6. Kendime karşı olumlu bir tutum içindeyim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

7. Genel olarak kendimden memnunum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

8. Kendime karşı daha fazla saygı duyabilmeyi isterdim.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

9. Bazen kesinlikle kendimin bir işe yaramadığımı düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

10. Bazen kendimin hiç de yeterli bir insan olmadığımı düşünüyorum.

a. ÇOK DOĞRU b. DOĞRU c. YANLIŞ d. ÇOK YANLIŞ

ANNE BABA TUTUM ÖLÇEĞİ					
Size ana babaların çocuklarını hangi yöntemlerle eğittiğini, çocuklarına toplumsal davranışlar kazandırırken nasıl davrandığını ifade eden cümlelerden oluşan bir liste verilmiştir. Sizden istenen, bu cümleleri okuyup bunların annenizin ya da babanızın sizi eğitirken genellikle benimsediği davranışlara <i>ne derece benzediğini, onların tutumuna ne kadar uyduğunu</i> düşünerek, yandaki cevap bölümünde uygun bulduğunuzu işaretlemenizdir.	A: Hiç uygun değil	B: Pek uygun değil	C: Biraz uygun	D: Uygun	E: Çok uygun
1. Bana her zaman güven duygusu vermiş ve beni sevdiğini hissettirmiştir.	A	B	C	D	E
2. Çok yönlü gelişme için beni olanakları ölçüsünde desteklemiştir.	A	B	C	D	E
3. Her yaptığım işin olumlu yanlarını değil kusurlarını görmüş ve beni eleştirmiştir.	A	B	C	D	E
4. Her zaman başıma kötü bir şey gelecekmiş gibi beni koruyup kollamaya çalışır.	A	B	C	D	E
5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.	A	B	C	D	E
6. Arkadaşlarımı eve çağırma izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.	A	B	C	D	E
7. Elimden geldiği kadar, her konuda benim fikrimi almaya özen gösterir.	A	B	C	D	E
8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.	A	B	C	D	E
9. Bana hükmetmeye çalışır.	A	B	C	D	E
10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.	A	B	C	D	E
11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.	A	B	C	D	E
12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.	A	B	C	D	E
13. Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.	A	B	C	D	E
14. Neden bazı şeyleri yapma ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.	A	B	C	D	E
15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.	A	B	C	D	E
16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.	A	B	C	D	E
17. Sevmediğim yemekleri bana yarayacağı düşüncesi ile zorla yedirirdi.	A	B	C	D	E
18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.	A	B	C	D	E
19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile gittiği her yere beni de götürür, benim evde yalnız kalmamdan kaygılanırdı.	A	B	C	D	E
20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.	A	B	C	D	E
21. Küçük yaşımdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.	A	B	C	D	E
22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, Sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.	A	B	C	D	E
23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini bahtsız hissettiğini sanıyorum.	A	B	C	D	E
24. Okulda başarılı olmam konusunda beni zorlar, düşük not aldığımda beni cezalandırırdı.	A	B	C	D	E

25. Beni kendi emellerine ulaştırmak için bir araç olarak Kullanırdı.	A	B	C	D	E
26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlar.	A	B	C	D	E
27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.	A	B	C	D	E
28. Her zaman her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.	A	B	C	D	E
29. Ona yaklaşmak istediğimde bana sıcak bir şekilde karşılık verir.	A	B	C	D	E
30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşlamıştır.	A	B	C	D	E
31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.	A	B	C	D	E
32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.	A	B	C	D	E
33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.	A	B	C	D	E
34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmazdı.	A	B	C	D	E
35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.	A	B	C	D	E
36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benimde fikrimi öğrenmek ister.	A	B	C	D	E
37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.	A	B	C	D	E
38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.	A	B	C	D	E
39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.	A	B	C	D	E
40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.	A	B	C	D	E

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Çoban, Hasan Kaan

Uyruğu : T.C.

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	İstanbul Medipol Üniversitesi	2019

